

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

MAJ 2021

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtvlo.si/varuh: 10. junij 2021

Končna redakcija: 10. junij 2021

Pripravili: Ilinka Todorovski, Eva Semič, Anja Nab Huš

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za maj 2021

Maja je varuhinja je prejela več odzivov, ki jih je podrobneje obravnavala in na podlagi ugotovitev napisala mnenja in priporočila.

Izstopali so očitki o cenzuri zaradi neobjavljenega TV-prispevka, izrekanju osebnih mnenj v t. i. radijski mnenjski intervenciji, pristranskosti v poročanju o izraelsko-palestinskem sporu ter vlogi voditelja in urednika v uresničevanju zasnove nedeljske večerne pogovorne TV-oddaje.

Varuhinja v obravnavanih primerih ni ugotovila neposrednih kršitev programskih standardov oz. poklicnih meril in etičnih načel, opozorila pa je na več pomanjkljivosti in nedoslednosti, mdr. v verigi uredniškega odločanja, upoštevanju ločnice med voditeljskimi intervencijami in komentarjem, uporabi jasnega poročevalskega jezika, uresničevanju zasnove pogovorne oddaje, podajanju zgodovinskega ozadja v poročanju o dolgotrajnih in zapletenih mednarodnih sporih ter sledljivosti sprememb v spletnih novicah.

Spet je bilo nekaj več odzivov na oddajo Dobro jutro. Zgostili so se tudi odzivi glede epidemije, predvsem poročanja o cepivih in cepljenju.

Kot vsako leto je varuhinja tudi letos, že petič, pripravila priporočila ob pripravi Programsko-produkcijskega načrta za prihodnje leto.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
(Ne)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu (televizija).....	4
Neobjavljen pogovor/očitek cenzure.....	6
Kritično o oddaji Intervju, 9. maja.....	7
Vodenje majskih Tarč.....	7
Na dan svobode tiska - pomanjkljivo o STA?	9
Hude obtožbe in popravek.....	12
Natančnosti pri izbiri fotografij	13
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM.....	13
Nostalgično o Beogradu?	13
O prenosu bogoslužij.....	14
III. ŠPORTNI PROGRAM.....	15
Kaj pa napoved košarke?	15
IV. PROGRAM PLUS.....	15
O (so)voditeljih in gostih Dobrega jutra.....	15
Zadnja beseda: kdo ima več besede?	17
V. TV KOPER	18
O gozdovih brez zasebnih lastnikov (Ljudje in zemlja)	18
VI. SPLOŠNO	19
Uporaba mask v studiih TV Slovenija	19
V sporedu le Dobro jutro, kaj pa Poročila?, drugič	20
Parlamentarne vsebine na spletu	21
Spored in dejanski program	21
Pohvale.....	22
RADIO SLOVENIJA.....	22
I. RADIO PRVI	22
O STA na svetovni dan svobode tiska	22
O gozdovih brez zasebnih lastnikov (Dogodki in odmevi)	23
Glasba 25. maja.....	24
II. VAL 202.....	25
Prenovljene informativne oddaje, tretjič.....	25
Mnenjske intervence voditeljev.....	26

MMC.....	27
I. NOVINARSKÉ VSEBINE	27
(Ne)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu (splet)	27
Pritožba nad naslovom članka	32
Teletekst: površnosti in napake	33
II. UPORABNIŠKE VSEBINE	33
III. STORITVE	33
Kako lahko v Švici spremljajo otroške vsebine na spletu?	33
RTV SLOVENIJA	34
I. JEZIKOVNA KULTURA	34
Jezikovni zdrci, sproščena govorica, tujke	34
Čigava banka?	35
II. OGLAŠEVANJE	35
Ponavljajoč in poneumljajoč oglas?	35
III. TEHNIČNE ZADEVE	36
Preglasna glasbena podlaga!	36
Tehnične težave na TV SLO 3	36
IV. SPLOŠNO	38
Covid-19: informiranje o javnem zdravju, maj	38
Program RTV Slovenija ob krščanskem prazniku	42
V. VARUHINJA	44
Priporočila za PPN 2022	44
PRILOGE	45
PRILOGA 1: Poročilo v zadevi Neobjavljen pogovor/očitek cenzure	45
PRILOGA 2: Kritično o oddaji Intervju, 9. maja (pritožba in odgovor varuhinje)	51
PRILOGA 3: Deset priporočil za PPN 2022	55
STATISTIKA.....	57

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

(Ne)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu (televizija)

Gledalec **Ž. Z.** se je odzval na televizijsko poročilo o izraelsko-palestinskem spopadu, objavljeno v Dnevniku, 12. maja. Menil je, da so bili v prispevku kršeni novinarski standardi, da novinarka ni dovolj natančno predstavila dejstev oz. pravilno povzela narave, okoliščin in poteka spora.

»V svojem prispevku avtorica namreč trenutno dogajanje na območju Palestine predstavlja, kot da gre za konflikt dveh enakovrednih strani, ne pa dejansko za okupacijo in sistematično kršenje pravic Palestinev s strani izraelske države. Naj relativizacijo in popolno umanjkanje konteksta prispevka ponazorim z nekaj primeri. Avtorica na začetku prispevka sicer omeni "sence izraelskih lovcev nad Gazo" (kar je samo po sebi brezpomenska formulacija), a že v naslednjem trenutku uporabi frazo "gori Izrael" in "pohod jeznih arabskih mladostnikov" - brez vsakršnega konteksta. V nadaljevanju so podrobno predstavljena pričevanja oškodovancev (relativno dolg izrezek judovskega duhovnika, prikaz uničenih sinagog, poškodovanih stanovanj - omemba molotovk), ki se zaključijo z relativno problematično izjavo, da je "bilo skoraj kot kristalna noč". Četudi je avtorica z izjavo "le" povzemala pričevanja tamkajšnjih prebivalcev, gre za zelo neokusno oznako, sploh v kontekstu tega, da država Izrael izvaja politiko, ki je tudi po mnenju Združenih narodov v nasprotju z Ženevsko konvencijo

(https://en.wikipedia.org/wiki/International_law_and_Israeli_settlements). S takim retoričnim sredstvom (pri čemer avtorica ne navaja vira te izjave o kristalni noči) se posredno obtožuje Palestine vpletenosti v "novi holokavst." Ponavljam, vse skupaj je še toliko bolj problematično, ker v prispevku ni nobenega konteksta - vse kar nam novinarka ponudi pa so "jezni arabski mladostniki" in "goreče sinagoge."

V drugem, občutno krajšem delu prispevka, se avtorica na kratko dotakne tudi razmer v Gazi. Če smo v prvem delu lahko gledali pričevanja oškodovanih prebivalcev, pa tega v drugem delu ni. Avtorica izpostavi zgolj, da so Izraelske vojaške akcije uničile stolpnice (čeprav gre tudi po poročanju mednarodnih tiskovnih agencij za stanovanjske stavbe: <https://www.reuters.com/world/middle-east/gaza-residential-tower-collapses-israeli-airstrike-witnesses-say-2021-05-11/>), omeni pa, da je izraelski vojski uspelo odstraniti 6 poveljnikov Hamasa. Nič pa o civilnih žrtvah, nič o dejstvu, da je bila v uničeni stolpnici klinika in ponavljam, absolutno nobenega konteksta.«

Odziv je prispevala odgovorna urednica **Manica J. Ambrožič**:

»Bližnjevzhodna dopisnica po našem trdnem prepričanju v svojem prispevku nikakor ni kršila novinarskih standardov. Da gre za konflikt vsaj dveh strani ni nobenega dvoma, četudi sta strani kot trdite res izrazito neenakovredni. Zato je prav, da je novinarka v svojem prispevku predstavila pogled obeh strani. Zgodovinska dejstva so znana in so bila v številnih naših oddajah že res velikokrat temeljito predstavljena. Vsega tega v tako kratkem prispevku ne moremo vedno znova ponavljati, predvsem pa je zgodba o dogajanju na območju Izraela in Palestine v resnici bistveno preveč kompleksna in večplastna, da bi jo bilo mogoče tako enostransko interpretirati – ne glede na neenakovrednost strani in številne kršitve mednarodnopравnih norm. In pri tem seveda ne gre za relativizacijo zelo kompleksnega konteksta.

Novinarji Informativnega programa, ki so poznavalci tega področja, so o razmerah v Izraelu in na palestinskih ozemljih zelo dobro informirani, zato trditve o nerazumevanju konteksta in celo propagandi nimajo osnove.«

Varuhinja je ob obravnavi odziva upoštevala, da je šlo le za enega od številnih prispevkov, ki so jih novinarji javne televizije pripravili v času majske zaostritve in izbruha oboroženega spopada, med 8. in 21. majem, od prvih palestinskih protestov v pričakovanju sodne odločitve o izselitvi palestinskih družin z območja vzhodnega Jeruzalema, prek nasilja na Tempeljskem griču, izstrelitve prvih sedmih Hamasovih raket 10. maja, silovitega izraelskega vojaškega odgovora in vse do prekinitve ognja 21. maja:

»Za primere, ko se dogodek ne začne in konča v istem dnevu, ampak gre za dogajanje, ki se nadaljuje, spreminja ali dobiva nove razsežnosti, velja poklicno načelo poročanja v nizu dnevnoinformativnih oddaj, ki pomeni, da se informacije postopno dopolnjujejo z novimi dejstvi. Tak način poročanja tudi pomeni, da se od posameznega novinarskega prispevka ne pričakuje, da bi vseboval vse podrobnosti o obravnavani temi, ponavljal izhodiščna dejstva in vedno znova opisoval celoten kontekst. Stvar vsakokratne uredniške oz. novinarske presoje in tehtanja pa je, koliko izhodiščnih dejstev je treba vedno znova ponoviti, da bi občinstvo razumelo proces oz. razvoj dogodkov, glede konteksta pa je večno vprašanje, koliko poenostavitev še prenese poročanje o npr. dolgotrajnem in kompleksnem sporu, ne da bi s shematskimi prikazi izkrivili sliko ali banalizirali dogajanje. V primeru oboroženih sporov je treba posebej omeniti še nujnost tenkočutnega poročanja, ko gre za stiske ljudi, žrtve med civilnim prebivalstvom in nasploh človekove pravice.

Strinjam se z uredniškim pojasnilom, da je v sporu dveh strani vselej treba predstaviti stališča in poglede obeh (in po možnosti še drugih vpletenih), kot to terja poklicno načelo celovitosti. Za celovitost si je treba prizadevati ne glede na časovne omejitve, ki jih mora spoštovati novinar, in ne glede na vsebino, vzrok, aktualni povod, zgodovinsko genezo spora ali politično oz. vojaško razmerje moči. Kdo je spor zanetil,

začel, spodbujal, podžigal, izkoristil in zakaj ..., – vse te informacije so relevantne in jih je treba zbirati in posredovati čim bolj natančno, pa tudi previdno in s kritično distanco, zavedajoč se, da uradni viri vojskujočih se strani neizogibno uporabljajo tudi vojaško propagando.

Menim, da si je v konkretnem primeru občinstvo prek dveminutnega TV-prispevka lahko ustvarilo vtis o razdejanju in razmerah, ki so v Izraelu vladale dva dni po prvem raketiranju, ob stopnjevanju oboroženega konflikta in širjenju demonstracij. Kot sestavni del informacije je treba šteti tudi voditeljičino napoved z grafično opremo, ki je vsebovala podatek o žrtvah.

Menim pa tudi, in vam s tem pritrjujem, da način upovedovanja ni prispeval k razumljivosti.

Menim, da je uporaba ekspresivnih izrazov, ki ste jih omenili (sence izraelskih lovcev, Izrael v plamenih, goreče sinagoge, jezni arabski fantje in kristalna noč) prej zameglila že tako zapletene bližnjevzhodne razmere, s toliko akterji in ravnmi in tako dolgo zgodovino spora. Razumem programske ustvarjalce, ki iščejo načine, da bi se izognili suhoparnosti in ponavljanju vedno istih formulacij. Pomembno pa se je zavedati, da mora biti jezik v poročevalskem žanru jasen, preprost, jedrnat in nedvoumen.

Na to bom spomnila vas uredništva, ki pripravljajo informativne vsebine.

Opozorila jih bom tudi, naj se ne zanašajo, da obča javnost ve vse o vseh dolgotrajnih konfliktih po svetu. Prav nasprotno: ob oboroženem spopadu, kakršnega smo spremljali maja, je dolžnost kakovostnega novinarstva javnega medija, da skozi ustrezne pojasnjevalne žanre (feljtone, zgodovinske prereze, grafične sheme, analize, vklope, pogovore z eksperti itd.) vnovič pojasni kdo-je-kdo in kaj-je-kaj na tem kriznem žarišču. Ko govorimo o TV Slovenija, so izraelsko-palestinski spor nekajkrat podrobneje pojasnjevali v Odmevih in obširneje v zunanjepolitični oddaji Globus, 20. maja. Menim pa, in s tem mnenjem bom seznanila uredništvo Informativnega programa TV Slovenija, da bi bilo v primeru takšnih zaostritev smiselno poiskati tudi način, da bi tudi občinstvu Dnevnika zagotovili nekaj več geopolitičnega in mednarodnega konteksta.«

Zadeva se navezuje na poglavje (Ne)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu (splet) na str. 27 in na poglavje Neobjavljen pogovor/očitek cenzure na str. 6.

Neobjavljen pogovor/očitek cenzure

Varuhinja je v obravnavo prejela tudi pismo, ki ga je novinar TV Slovenija 14. 5. 2021 poslal Programskemu svetu, in sicer glede njegovega prispevka za Odmeve, ki nato ni bil objavljen. Menil je, da je bil deležen pritiska in cenzure s strani odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija Manice J. Ambrožič.

Varuhinja je o zadevi napisala **poročilo z mnenji in priporočili**, ki je v celoti objavljeno kot **PRILOGA 1** na str. 45. Varuhinja meni, da nedovoljenega posega oz. cenzure ni bilo.

Kritično o oddaji Intervju, 9. maja

Varuhinji je pisal **B. V.** in oddaji Intervju, ki je bila na sporedu 9. maja, v njej pa je novinar Jože Možina gostil Petra Jambreka, očital tri kršitve Poklicnih meril in načel novinarske etike: z izborom gosta in gostov v daljšem časovnem obdobju naj bi novinar in urednica kršila načelo nepristranskosti, s tem, ko niso bila razkrita vsa pomembna dejstva o gostu, naj bi bilo kršeno načelo celovitosti, kršeno pa naj bi bilo tudi načelo, da je v primeru izrekanja skrajnih stališč o neki tematiki treba v najkrajšem času zagotoviti, da občinstvo sliši tudi nasprotno stališče.

Odziv odgovorne urednice **Manice J. Ambrožič**:

»V Informativnem programu TVSLO smo v letu 2020 v oddaji Intervju objavili za 2043 minut pogovorov z različnimi sogovorniki, ki so jih izbrali trije voditelji. Gostili smo intelektualce različnih svetovnih nazorov in prepričanj, po mojem mnenju pa med njimi ni bilo ekstremistov, kot jih zdaj z leve zdaj z desne označujejo nekateri izmed kritikov.

Vsako od oddaj bi lahko do podrobnosti analizirali in jih secirali, a dejstvo je, da je oddaja Intervju mnenjska in da voditelji izbirajo sogovornike, ki po njihovem mnenju zaslužijo, da jih predstavimo v oddaji. Vsi sogovorniki brez izjeme govorijo tudi o aktualnem dogajanju, torej tudi o protestih, o odnosu do aktualne vlade in o razvoju slovenske države. V oddaji ne gostimo politikov, v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike pa jasno piše, da moramo v naših programih zagotoviti najširši možen obseg izražanja različnih stališč in mnenj.

V Informativnem programu TV Slovenija so različni ustvarjalci in skupaj sestavljamo podobo programa, ki predstavlja različna mnenja in zagotavlja pluralnost, vsestranskost in uravnoteženost sporočanja. Naj tako tudi ostane!«

Varuhinja je dodala obširno pojasnilo z **MNENJI**. S prvim in tretjim gledalčevim očitkom se ni strinjala, ugotovila pa je pomanjkljivost glede drugega.

Celotna pritožba ter odgovor varuhinje sta objavljena kot **PRILOGA 2** na str. 51.

Vodenje majskih Tarč

Varuhinja je prejela tri pisne in dva telefonska odziva na vodenje majskih Tarč.

Dva odziva se nanašata na oddajo Tarča, ki je bila na sporedu 6. maja, z naslovom *Vojna z mediji*, in gosti: Urošem Urbanijo, direktorjem Urada vlade za komuniciranje; Vaskom Simonitijem, ministrom za kulturo; Bojanom Veselinovičem, direktorjem Slovenske tiskovne agencije in Markom Milosavljevičem, predavateljem na Katedri za novinarstvo Fakultete za

družbene vede. Gledalki sta menili, da voditeljica goste obravnavala neenakopravno in pristransko in da je gostom agresivno in nesprejemljivo segala v besedo.

»Voditeljica je oddajo vodila zelo pristransko, saj je g. Urbanijo in g. Simonitija pogosto prekinjala in ni dovolila, da svojo misel oziroma stavek povesta do konca. Na to sta jo morala opozarjati. Nekateri gledalci navajajo, da ju je prekinila okrog 20 krat. Njunih argumentov, da je financiranje STA treba izvesti po ustaljenih pravilih sploh ni sprejemala. Se je pod prejšnjimi vladami to delalo tako, »po domače«?« (M.)

»Za tako vodenje oddaje resne vem, če ni škoda mojega denarja. Vem, da je nacionana tv pomembna, neka mera in uravnoteženost bi le bila potrebna. Tarča je zadnje čase tako agresivna, da je na meji gledljivosti« (Z. G.)

Trije odzivi pa se nanašajo na oddajo Tarča, z naslovom Kulturna dejavnost med epidemijo, ki je bila na sporedu 13. maja. V oddaji so sodelovali direktor Mestnega gledališča Ptuj Peter Srpčič, direktor Narodnega doma Maribor Vladimir Rukavina, državna sekretarka na ministrstvu za kulturo Ignacija Fridl Jarc in glasbenik Sašo Gačnik - Svarogov. Primer odziva:

»Takšno vodenje in neenakopravno obravnavanje določenih gostov v oddaji in navajanje laži o delu državnega organa in vlade se ponavlja iz oddaje v oddajo. To je neprofesionalno celo za privatni, kaj šele za "neodvisni" medij kar naj bi RTV SLO bila.« (I. P.)

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Oddaja Tarča je voditeljsko izjemno zahtevna, saj v njej gostje soočajo različne poglede o najbolj aktualnih in tudi polemičnih temah. Voditeljica si v časovni omejitvi prizadeva zagotoviti čim več odgovorov na ključna vprašanja, zato je potrebno občasno, ko se gostje izmikajo odgovoru, poseči v razpravo.

Naš namen je vse teme čim bolj celovito osvetlili, ustvarjalci Tarče pa v mandatih vseh vlad delajo enako: kritično, profesionalno in odgovorno.«

Varuhinja je dodala pojasnilo z **MNENJEM**. Mdr. je spomnila, da kritične odzive na posamezne pogovorne oddaje prejema odkar je varuhinja, torej v obdobju treh vlad (Cerarjeve, Šarčeve, Janševe), in da poklicne dileme o tem, kako usmerjati studijske pogovore, nimajo ničesar opraviti s trenutnimi razmerami ali političnim razmerjem moči. Primer odgovora (nanaša se na odziv na Tarčo z dne 13. 5.);

»Glede oddaje, o kateri ste mi pisali, lahko zapišem, kar sem že večkrat, in sicer, da voditeljem pogovornih oddaj ni mogoče oporekati pravice do zastavljanja jasnih in neposrednih vprašanj, ki omogočajo razčiščenje zadev in razmejitev dilem, saj v studiu niso zgolj v vlogi nevtralnega, nezainteresiranega, tehničnega usmerjevalca pogovora, ki predaja besedo zdaj enemu zdaj drugemu govorniku in pri tem šteje sekunde, ampak so tudi sodelujoči v dialogu, ki v imenu javnosti zastavljajo vprašanja

in podvprašanja ter na podlagi poznavanja vsebine in predpriprav skrbijo, da polemika poteka v načrtanih vsebinskih in časovnih okvirih.

To pomeni, da je voditeljeva dolžnost tudi, da omejuje nastope, ki so sorazmerno predolgi ali se oddaljijo od teme. Kako to izpeljati, ne da bi delovalo kot nasilno prekinjanje toka misli in razprave, je večno vprašanje. Pomembno pa je, da se voditelj izogiba neprijaznosti, napadalnosti, vidni čustveni navezanosti na eno stran v pogovoru ali sploh voditeljskim prijemom, ki lahko ustvarijo vtis o pristranskosti. Gre za temeljno spoštljivost do gostov in do občinstva.

Za voditelja je poseben izziv, če se gost v oddaji z več sogovorniki odloči, da bo povedal, kar se je namenil povedati, četudi v monologu, da bo preslišal vprašanja in da ne bo sodeloval v razpravi, h kateri je bil povabljen. Takšni primeri so redki, vendar se primerijo.

Menim, da je v takšnih primerih za občinstvo najbolj moteče, če pride do prekrivanja govora gosta – ki sporoča svojo tezo, misel oz. argument, in voditelja – ki zastavlja vprašanja, da bi pogovor peljali v skladu z zasnovo in dramaturgijo. Kako naj voditelj ravna v takšnem neobičajnem primeru? Menim, da je smiselno, če se voditelj umakne, da gledalcem omogoči, da slišijo, kar ima gost povedati, in v nadaljevanju daje več možnosti tistim, ki prej niso prišli do besede. Kot rečeno, pa potem to ni več dialog, ampak monolog znotraj (polemične) pogovorne oddaje. O tem, kako ravnati, se v praksi hipno odloča voditelj v studiu, vendar bi moral imeti pri tem tudi podporo oz. oporo v uredniku oz. ekipi v režiji, saj je potek oddaje iz studia velikokrat videti drugače kot prek očesa kamere. Menim, da breme takšnih odločitev ne more biti samo na voditelju.«

Glede vodenja pogovornih oddaj gl. npr. zadeve v preteklem letu: Mnenja o vodenju televizijskih oddaj, poročilo za marec, str. 19; O čem in kako je bil izprašan minister, september str. 13, Raziskovalno novinarstvo in polemična razprava, april, str. 18, Vodenje oddaj, junij, str. 10, Gost oddaje kot na zatožni klopi, oktober, str. 18.

Na dan svobode tiska - pomanjkljivo o STA?

Gledalec **M. G.** je v informativnih oddajah TV Slovenija 3. maja pograšal informacijo o pogodbi med Slovensko tiskovno agencijo in vladnim Uradom za komuniciranje, saj je menil, da je ta pogodba ključ za razumevanje tematike.

»V prispevkih so bila predstavljena mnenja številnih novinarjev, medijskih strokovnjakov, sindikalnih zaupnikov in politikov na to temo. Vsem predstavljenim izjavam in intervjujem je skupno strinjanje, da je Vlada RS dolžna financirati delovanje javne službe STA v skladu z zakonom. Tudi sam se s tem strinjam. Kot edini razlog neplačevanja STA so novinarji in sogovorniki navajali nedopustne napade na neodvisnost medijev, v tem primeru na neodvisnost STA. Niti z besedo niso omenili

pogodbe med UKOM in STA, ki bi jo morala podpisati direktor UKOM in direktor Veselinovič in predstavlja pravno podlago za izplačila. Pogodbo bi direktorja morala podpisati že konec leta 2020.

Sprašujem se, ali je to dejstvo za urednike in novinarje informativnega programa nepomembno, ali pa gre za namerno zavajanje javnosti?

Spoštovana ga. Todorovski, prosim Vas za odgovore na naslednja vprašanja:

1. Ali uredniki in novinarji na javni televiziji ne vedo za pogodbo med UKOM in STA, ki bi jo morala podpisati direktor UKOM in direktor Veselinovič in predstavlja pravno podlago za izplačila?
2. Ali lahko opredelite (ne)informiranje javnosti o pomenu nepodpisane pogodbe za izplačilo kot namerno novinarsko manipulacijo in uredniško cenzuro, s ciljem škodovati UKOM in Vladi RS?
3. Ali je dejstvo, da novinarji v nobenem prispevku na javni televiziji niso zastavili direktorju STA vprašanje o razlogih, zaradi katerih ni prišlo do pravočasnega podpisa pogodbe, zgolj naključje ali nestrokovnost?
4. Ali po vašem mnenju v Sloveniji ni novinarja ali medijskega strokovnjaka, ki bi javnosti lahko predstavil tudi stališča UKOM glede zapleta o financiranju STA?«

Iz pojasnila **uredništva Informativnega programa TV Slovenija:**

»O financiranju STA smo v četrtek, 6. maja pripravili zelo odmevno Tarčo, v kateri smo podrobno predstavili tudi dileme glede financiranja agencije.

O tem, da je pogodba med STA in UKOM pravna podlaga za izplačilo, smo poročali večkrat, a je bilo političnim odločevalcem očitno že ob pripravi PKP 7 jasno, da je ta dogovor malo verjeten. Zato v PKP7 piše, da je vlada, **ne glede na to, ali je podpisana pogodba o financiranju javne službe, tako pomoč v višini 2,5 milijona evrov, v skladu s poslovnimi načrti STA za leto 2021, pripravljena izplačati kot pomoč.** O tem smo jasno poročali. Tudi 3.5.2021 v TVD:

»UKOM je 7. januarja sprožil vprašanje, ali je slednje v skladu z evropskimi pravili o konkurenci in dobil ustni odgovor Bruslja, da pravila Unije ne morejo biti razlog za zaustavitev financiranja tiskovnih agencij ter da se to lahko izvede brez predhodne odobritve Evropske komisije. Tako je vlada 14, namesto 7 dni po sprejetju zakona, STA izplačala zaostanek za oktober, do začetka februarja pa do konca leta. A UKOM je sočasno zapisal, da za letošnja izplačila potrebuje dokončno odločitev Evropske komisije in to je danes - tudi pisno - dobil.

ARIANNA PODESTA, govorka Evropske komisije: »Evropska komisija je STA odobrila 2,5 mil. evrov nadomestila za opravljanje javne službe.«

In tudi:

»Naj spomnim, da se o dodelitvi finančne pomoči vedno odločajo države članice. Kot nam je znano, bo Slovenija agenciji namenila finančno pomoč«

Torej, tako kot mi, STA in pravniki, je tudi Evropska komisija slovensko vlado razumela, da zgolj želi potrdilo, pisno, da ne krši evropske zakonodaje o konkurenčnosti. In da tudi brez dogovora, ki ga omenjate, in bo slej ko prej nujen, STA lahko za javno delo izplača pomoč. Za zdaj vlada STA dolguje plačilo za 4 mesece, skupna letna pomoč, ki jo mora izplačati, pa znaša 2,5 milijona evrov.

Pravna podlaga za izplačilo pomoči - ob čakanju na pogodbo, ki jo omenja gledalec - je torej PKP 7, zapleta pa se, ker Ukom hoče dokumentacijo, ki je, kot smo poročali, potovala do Vlade in njenega predsednika, ki pa je ni sprejel.«

Varuhinja je dodala pojasnilo, da lahko odgovori le na vprašanja, ki so v varuhovi pristojnosti. Mdr. je opozorila na načelo informiranja v nizu. Ko se poroča o zadevi, ki traja, se spreminja, dopolnjuje ali dobiva nove razsežnosti, ni utemeljeno pričakovati, da bi medij v slehernem poročilu navajal sleherno s tematiko povezano informacijo. Pomembno je, da je informacija celovita, v skladu z vsakokratnim fokusom, kontekstom in žanrom obravnave: »V programskih vsebinah TV Slovenija, ki ste jih izrecno omenili, nisem zaznala napak.«

Gledalec **M. G.** je pritožbo dopolnil:

»Torej menite, da so novinarji, ki so pripravili prispevke 3. 5. 2021 v Poročilih, Studio City in Odmevih vedeli za pomen nepodpisane pogodbe med STA in UKOM, vendar o tem niso informirali gledalcev, ker so ti bili seznanjeni s tem dejstvom v prejšnjih prispevkih. Lahko navedete v katerih? Menite, da ni šlo za namerno novinarsko manipulacijo s ciljem škodovati UKOM in Vladi RS. Domnevam, da ste z napisanim odgovorila na prvi dve moji vprašanji (NE, NE). Niste pa odgovorila (kot tudi tudi glavna urednica informativnega programa ga. Ambrožič ni) na tretje in četrto vprašanje.

(...) Nisem se pritožil, ker v prispevkih novinarji niso pravilno informirali javnost, da je PKP7 pravna podlaga za izplačilo pomoči STA. Strinjam se da, ne glede na to, ali je podpisana pogodba o financiranju javne službe, znesek v višini 2,5 milijona evrov, v skladu s poslovnimi načrti STA za leto 2021, mora UKOM izplačati kot pomoč. O tem so v prispevkih izdatno in korektno poročali. Pritožil sem se, da novinarji v prispevkih 3. 5. 2021 niso korektno poročali o dejstvu, da od oktobra 2020 do danes STA in UKOM nista sklenila pogodbe o financiranju STA za javno službo. Prav tako niso vprašali direktorja STA, predstavnika UKOM, ali neodvisne strokovnjake za medije, kje so razlogi za to dejstvo. Moje mnenje je, da je to nestrokovno delo novinarja, ali pa gre za zavestno manipulacijo, ker bi odgovori morda bili v škodo STA in v korist UKOM.«

Varuhinja je menila, da prvega odgovora ne more bistveno dopolniti, saj je na dileme odgovorila v okvirih varuhovih pristojnosti:

»Menim, da sem odgovorila na vse vaše dileme, v okvirih varuhovih pristojnosti in nalog. Na vprašanja, kot ste jih zastavili, ne morem odgovarjati z razsodbo DA ali NE, saj varuh ni nadurednik in ne opravlja globinskih analiz glede dilem vsebinske narave.

Še enkrat lahko povem, da je sleherno poročanje treba presoјati z vidika: fokusa, konteksta, žanra obravnave. Ker želite bolj konkretne odgovore glede TV-poročanja 3. maja, je bistveno povedati, da se je ta dan obeleževal svetovni dan svobode tiska. To je bil tudi širši kontekst poročanja o tematiki, v fokusu pa trenutno stanje slovenskega novinarstva s poudarkom na prihodnosti STA, ki je 123 dni brez vladnega plačila za javno službo. Nobena oddaja torej ni bila namenjena genezi spora o STA, kresanju pravnih mnenj o možni interpretaciji zakonskih podlag, ko bi bilo zagotovo relevantno tudi vprašanje, o katerem pišete. Menim, da so novinarji v TV-oddajah 3. maja – upoštevaje fokus, kontekst in žanr obravnave – delo opravili korektno.«

Varuhinja je gledalcu, ki je izrazil pričakovanje, da njegovo sporočilo ne bo obravnavano le kot odziv, ampak kot pritožba, je še pojasnila, da varuh nima statusa pritožbenega organa:

»... varuh ni pritožbeni organ, ki bi obravnaval le pritožbe, ampak inštitut samoregulacije, ki – če poenostavim – občinstvu pomaga razumeti vrednote in pravila javnega medija, programskim ustvarjalcem pa upravičena pričakovanja občinstva, s tem, ko jih seznanja z odzivi, jim tako nastavlja ogledalo in jih z mnenji in priporočili opozarja na napake, nedoslednosti in pomanjkljivosti itd.

Formalni okvir varuhovega delovanja je – če bi vas to zanimalo – zapisan v pravilniku o varuhovem delovanju oz. v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike RTV Slovenija (16. člen). V 12 letih delovanja tega inštituta se je potrdilo, da del občinstva pričakuje bolj regulativno vlogo varuha, kar lahko privede tudi do nesporazumov (o čemer poročam mdr. v letnih poročilih, npr. za leto 2019, str. 121 ali za leto 2020, str. 140).

Sporočila, ki so po vsebini pritožba, kot je bilo vaše, pa z namenom statistične preglednosti v delovodniku evidentiram kot pritožbo. Kot rečeno, vaše sporočilo, ki ste ga poslali 4. maja, razumem kot pritožbo oz. kritičen odziv na TV-poročanje o sporu med vlado (Ukomom) in STA.«

Hude obtožbe in popravek

Varuhinji je pisal **Ljubo Bavcon**, in sicer zaradi oddaje Odkrito, 27. aprila na TV SLO3, v kateri je gost Boštjan M. Zupančič o njem oz. njegovi preteklosti izrekel netočne trditve, saj se nanašajo na povojno obdobje, ko sploh ni bil v Sloveniji:

»V zvezi s tem naj povem, da me zlasti moti to, da se te obtožbe zoper mene pojavljajo od časa do časa že vseh trideset let od osamosvojitve in ne glede na to, da sem jih že nešteto krat zanimal.«

Varuhinja je pojasnila, da ima po Zakonu o medijih glede pravice do prikaza nasprotnih dejstev vse pristojnosti odgovorni urednik.

V okviru svojih pristojnosti si je programsko vsebino pogledala in uredništvo spomnila na pričakovano ravnanje voditeljev pogovornih oddaj, v katerih so izrečene hude obtožbe o tretji osebi, ki ne sodeluje v pogovoru in nima priložnosti, da bi se branila sama. Čeprav gre za temeljno etično in poklicno načelo v žanru intervju, voditelj pogovora tega ni storil. Namesto tega hudo obtožbo, ki je bila izrečena v studiu, pospremil s komentarjem, da v javnem mediju ni prepovednih gostov in tem. Pomembno je poudariti, da je to le polovica vodila in vrednote javnega medija, ki ga varuhinja večkrat poudari; to vodilo se v celoti glasi, da v javnem mediju ni prepovedanih gostov in tabu tem, ob vsakokratnem upoštevanju fokusa, konteksta, žanra obravnave ter programskih, poklicnih in etičnih standardov, meril in načel.

Spomnila je tudi na Poklicna merila in načela novinarske etike, in sicer tč. 1.8. Pravičnost: »Osebam, ki so bile v naših programih osebno napadene ali kritizirane, je treba v najkrajšem možnem času oz. v naslednji oddaji omogočiti odgovor.«

Varuhinjo je odgovorna urednica Manica J. Ambrožič seznanila, da so 25. maja objavili popravek.

Natančnosti pri izbiri fotografij

Gledalec **R. Č.** je opozoril, da je bil pred prispevkom v Slovenski kroniki, 19. marca na grafičnem ozadju namesto Ankarana (oz. Kopra) prikazana fotografija Trsta. Dodal je, da je napaka že pri viru, pri agenciji oz. bazi fotografij.

»Res, da je na Shutterstocku napaka, a mislim, da bi lahko dovmeli kaj je Trst in kaj Ankaran.«

Varuhinja je opozorilo posredovala uredništvu, z opozorilom, naj se napaka ne ponovi.

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Nostalgčno o Beogradu?

Gledalko **N. F.** je v oddaji Beograd, vinjete Slovencev (30. marec), zmotilo vprašanje o jugonostalgiji.

»Dokumentarec je prav dober do pred koncem oddaje, ko začnete intervjuvancem postavljati sugestivno vprašanje o "jugo-nostalgiji"! Sveže zaljubljena slovenska Zemunčanka (fotografinja) pojasnjuje, da Slovenci masovno potujemo v Beograd ker

to potrebujemo zaradi te nostalgije, da malo pridemo k sebi (tako približno). Veste Slovenci potujemo tudi na Dunaj, Madžarsko, Češko,... po celotnem svetu, če nam "znese". Zakaj ne sprašujete tudi o avstro nostalgiji? Saj smo bili veliko dalj del Avstro-ogrške? Če že, bi bilo bolje in bolj pošteno povprašati tamkajšnje Slovence o naši 30 letni samostojnosti!«

Andrej Doblehar, novinar in scenarist dokumentarnega filma:

»Dokumentarni film "Beograd – vinjete Slovencev" je nastal z željo predstaviti dediščino Slovencev, ki so ustvarjali v naši nekdanji skupni prestolnici, in naših rojakov, ki danes živijo v Beogradu. Film je želel zajeti širok nabor osebnosti in spomenikov različnih časovnih, vsebinskih in vrednostnih izhodišč, verjamem pa, da imamo na življenje v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji lahko različne poglede.

Dejstvo je, da mnogi obiskovalci iz Slovenije še čutijo ti. jugonostalgijo in je to tudi eden od razlogov za obisk Beograda, ne povezujejo pa je izključno z družbeno-političnimi refleksijami, temveč tudi z dediščino, kulturo, kulinariko in osebnimi odnosi. Mlajši obiskovalci pa Beograd večkrat obišejo zaradi sproščenega vzdušja in možnosti zabave. Oba vidika sta sogovornici Đukanovičeva in Herakova v zaključku filma tudi izpostavili, nadškof Hočevar pa je ob tem naglasil odnos do samostojne Slovenije ter duhovno povezavo med Slovenci in Srbi. Vprašanje tovrstnih povezav smo načrtno umestili na konec filma kot vsebinski scenaristični obrat, saj je bilo moje izhodiščno vprašanje pri zasnovi filma - kaj lahko danes obiskovalci iz Slovenije vidijo kot našo slovensko zapuščino, ne glede na to, kaj jih je v Beograd pripeljalo?

Dokumentarni film "Beograd – vinjete Slovencev" je prva tovrstna televizijska predstavitev, v planu pa je še produkcija sorodnih dokumentarnih filmov o Dunaju in o Pragi.«

O prenosu bogoslužij

Gledalec **S. C.** je vprašal, zakaj 9. maja ni bilo prenosa bogoslužja.

»Kaj se je zgodilo, da je ni bilo? Prosim vas, posredujte prošnjo pristojnim, da bi bil prenos Svete maše še naprej ob nedeljah ob 10h na TV SLO 1.«

Varuhinja je pojasnila, da TV-prenos ni bil predviden in tudi ne objavljen v sporedu. Pojasnilo je prispeval urednik uredništva verskih oddaj **Vid Stanovnik**:

»S sproščanjem ukrepov smo na TVS prešli na ustaljeni, mesečni ritem prenosov bogoslužij. Bomo pa imeli v maju še dva prenosa:

- 23.5., na binkoštni praznik prenašamo slovesno bogoslužje iz župnije Šentjur pri Celju

- 30.5. pa bo TVS izredno, neposredno prenašala posvetitev in umestitev novega celjskega škofa, na SLO2 ob 15:00.
- Prav tako bo TVS izredno, neposredno prenašala sv. mašo ob srečanju bolnikov in invalidov na Brezjah, 19.6.2021.«

III. ŠPORTNI PROGRAM

Kaj pa napoved košarke?

Gledalec **J. O.** je vprašal, zakaj v športni dnevnoinformativni oddaji 26. maja niso napovedali finala košarkarskega državnega prvenstva za moške.

»Danes se začne finalni obračun za državnega prvaka v košarki za moške. Pol ure pred dogodkom v oddaji niti besede . Sicer je bilo enako pred tremi dnevi, ko se je igral finale košarkarskega pokala. Ignoranca brez primera. Mislim, da nekaj osnov ni jasno gospodom v športnem uredništvu. Ukinjeni so vsi košarkarski prenosi, vendar to ni dovolj, tudi z besedo ni vredno omeniti tekem za slovenskega prvaka. Po mojem mnenju- žalostno in zaskrbljujoče.«

Odgovor je pripravil urednik dnevnoinformativnih oddaj Športnega programa **Boštjan Ogris**:

»Naša prvotna naloga je poročati o športnih dogodkih. To smo naredili v primeru vseh treh finalnih tekem DP v košarki ter v primeru polfinala in finala slovenskega pokala. Pri napovedih pa gre za uredniško odločitev, kaj napovedati in kaj ne. Na dan, ki ga omenjate, so bile na sporedu 4 tekme, ki bi jih bilo vredno napovedati: finale evropske lige v nogometu, finale košarkarskega DP, odločilna tekma rokometnega DP za moške, zadnja tekma ženskega DP v rokometu. Odločili smo se, da bomo napovedali finale evropske lige v nogometu. Ta je del širše zgodbe, ki s prispevki in prenosi na naši televiziji traja vse od jeseni. O vseh ostalih dogodkih smo poročali po zaključku tekem.«

IV. PROGRAM PLUS

O (so)voditeljih in gostih Dobrega jutra

Več gledalcev je pisalo glede vodenja ter stalne sovoditeljice oz. gostje oddaje Dobro jutro. Gledalec **A. K.** je pisal glede novega voditelja Mateja Zemljiča:

»... skozi oddajo očitno bolj promovira sebe in svoj poklic ter kolege kot pa oddajo samo. Kaj se to pravi delati selfije še v živo v oddaji? To je zame več kot očitno zastoj samopromocija v okviru javnega zavoda RTVS!!!«

Odgovorni urednik Programa plus **Rok Smolej**:

»Matej Zemljič je diplomirani igralec, na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo pa je tudi magistriral iz umetniške besede. Kot dramski igralec goji primerno

izreko in jezik za nivo javne televizije, je prijeten in tudi že prepoznaven obraz, zato smo ga angažirali kot občasnega voditelja oddaje. Gledalci so ga sprejeli z velikim odobravanjem.

Selfi ob koncu oddaje, ki smo ga objavili na profilu Dobro jutro, je bil del scenarija, s tem je voditelj promoviral in povabil gledalce na socialna omrežja oddaje Dobro jutro. V sodobnem času je namreč promocija televizijskih vsebin na socialnih omrežjih nujna. Šlo je torej za bolj inovativen način povabila gledalcem, da se pridružijo našim socialnim omrežjem, na katerih jih obveščamo o vseh aktualnih zadevah, povezanih z oddajo in programom. Pri promociji oddaj na socialnih omrežjih sodelujejo prav vsi voditelji oddaje.

Glede očitkov o samopromociji pa bi gledalcu le postregli s podatkom, da ima Matej Zemljič na svojem instagram profilu že zdaj enkrat več sledilcev, kot jih ima uradni instagram profil RTV Slovenija. Torej je dilema, kdo koga promovira, precej relativna.«

Gledalec je v odgovoru zapisal, da se strinja z odgovorom:

»Se vidi, da je Matej igralec, saj zna tremo dobro skriti. Nisem negativno razpoložen zoper dotičnega voditelja. Zato priznavam, da je vedno bolj in bolj suveren voditelj. Vedno manj se moti oz. se mu zatika...«

Gledalec **P. K.** je sporočil, da zelo rad gleda terenske rubrike oddaje Dobro jutro, moti pa ga gostobesednost voditeljice rubrike o prehrani:

».... kar ne neha govoriti in vse ve in zajame 80 % vsega časa. Sploh ne pusti do besede drugim. Ženske, gospodinje, gostiteljice, ki vse to pripravijo, pa ne morejo povedati, kaj so pripravile in kako.«

Iz odgovora odgovornega urednika **Roka Smoleja**.

»V pojasnilo pošiljamo obrazložitev koncepta rubrike. To ni kuharska rubrika, ampak je svetovalna rubrika o prehranski vrednosti posameznih živil. Gospa Merljak v rubriki ne nastopa kot voditelj ali novinar, temveč kot gost-strokovnjak, saj je po izobrazbi univerzitetna diplomirana inženirka živilske tehnologije. Zato je pričakovano in tako predvideva tudi scenarij, da je pri besedi največ ona.

Seveda bi takšno rubriko lahko delali tudi v studiu, voditelj bi se s strokovnjakom na kavču lahko pogovarjal o tem, zakaj je dobro uživati – na primer - špinačo. Ker menimo, da bi šlo pri takšnem pogovoru za precej preživeto in neatraktivno televizijsko formo, se povezujemo z različnimi društvi, ki iz sestavine, o kateri svetujemo, pripravijo različne jedi. Bistveno je, da nam te jedi predstavijo, ne pa da govorijo o celotnem postopku priprave, ki ga tudi ne moremo prikazati. Vsekakor pa je naloga gospe Merljak, da njene intervencije ne delujejo vsiljivo, ampak čim bolj »naravno«, kar ji očitno večkrat ne uspe.«

Gledalka **V. V.** pa je sporočila mnenje o stalni gostji v torkovi rubriki o dogajanju na sodiščih:

»... naj povem, da mi je tema izredno zanimiva, ampak retorika poročanja in komuniciranja gostje ni primerna za takšno novinarko z dolgoletno prakso v tem poslu. Ko poroča, si vzame zalet in oddrda stavek dokler ji ne zmanjka zraku, brez ločil in brez presledkov med besedami, tako da težko razumeš njene besede, ki pa je v tem njenem primeru ena sama beseda. ... Če bi govorila počasneje, bi tudi njena štajerščina ne bila tako moteča in bi bilo njeno poročanje bolj razumljivo. Vzemite to, prosim, dobronamerno, saj je gostja vendarle vaša stalna poročevalka, ne spuščam pa se v njeno strokovnost. Pa naj se v tej oddaji z njeno retoriko vsaj malo zgleduje po dr. Tavčarjevi oz. naj jo kdo od pristojnih na vaši TV o tem malo pouči.«

Odgovor **Roka Smoleja**, odgovornega urednika Programa plus:

»Dr. Damijana Žišt je penologinja in naša novinarska kolegica, specializirana za področje črne kronike, ki v medijih že dolgo in pogosto nastopa. Po gledalkini pritožbi smo še enkrat pogledali posnetke in ugotovili, da artikulacija in fluentnost govora dr. Žišt ne odstopata bistveno od govora ostalih gostov v oddaji. To je tudi edina pritožba, ki smo jo v zvezi s tem prejeli. Morda dr. Žišt na trenutke res govori nekoliko hitreje, a še vedno popolnoma razumljivo.«

Zadnja beseda: kdo ima več besede?

Gledalko **N. M.** je pri Zadnji besedi zmotilo, ker naj bi ena od članic stalnega komentatorskega omizja govorila več kot druge.

»Všeč ni je oddaja zadnja beseda, vendar me zelo moti, da voditeljica vedno da največ besede g. Kresal, kar je bilo vidno tudi v zadnji oddaji, bilo bi lepo da imajo vse komentatorke enako možnost da izrazijo svoje mnenje ampak sploh ne pridejo do besede. Da bo pravično za vse prosim, da voditeljico opozorite, saj si želimo slišati komentarje tudi ostalih v enakem obsegu, saj je le to lahko relevantna zadnja beseda oziroma komentar!«

Iz odgovora **Roka Smoleja**, odgovornega urednika Programa plus:

»Že zdaj smo pozorni, da pri vsaki temi vsaka od komentatork pride do besede. Res pa je, da imajo komentatorke tudi glede na svoje znanje in zanimanja različne afinitete do različnih tem. Pri temah, ki se tičejo njihovega strokovnega znanja (na primer pravo, psihologija), dovolimo in pričakujemo, da je več pri besedi komentatorka, ki se na določeno področje tudi ožje strokovno spozna.

Seveda je odvisno tudi od samih komentatork, koliko besede si želijo vzeti oziroma ali imajo o določeni temi sploh še replike in ali so pripravljene iti v soočenje argumentov. Pri določeni temi tako več komentira ena komentatorka, pri naslednji druga in menimo, da se skozi celotno oddajo čas komentiranja posameznih komentatork približno uravnoteži.

Pri konkretni oddaji, ki jo omenja gledalka, je šlo za izbor iz več različnih oddaj, torej v tem smislu ni bila reprezentativna.«

V. TV KOPER

O gozdovih brez zasebnih lastnikov (Ljudje in zemlja)

Varuhinja je prejela pismo **Zveze lastnikov gozdov Slovenije**, v katerem so izrazili nejevoljo, ker v dveh oddajah javnega radia in televizije, ki sta se nanašali na gozdove, zveza oz. predstavniki lastnikov gozdov niso bili povabljeni k besedi.

»Slovenski lastniki gozdov (nad 400.000 nas ima v lasti skoraj 80% slovenskih gozdov) smo bili zelo presenečeni ob dveh RTV medijskih prispevkih: V oddaji Ljudje in zemlja 16.05. v prispevku o gozdno lesni verigi in v prispevku Dogodki in odmevi 24.05. ob osrednjem dogodku tedna gozdov v Mašunu smo bili popolnoma prezrti. Navkljub dobrim stališčem, predlogom in zahtevam glede vseh gozdarskih tem v naših stanovskih organizacijah: KGZS, ZLGS, ZVGP, Naj-lastnikov gozdov in SKS, nismo dobili niti sekunde medijske priložnosti javnega zavoda RTV Slovenija v omenjenih prispevkih.«

Glede pritožbe na oddajo Ljudje in zemlja, ki izmenjaje nastaja v uredništvih TV Maribor in TV Koper, je odgovor pripravila odgovorna urednica TV Koper **Mojca Petrič Bužan**:

»V oddaji Ljudje in zemlja, na sporedu 16. maja, smo objavili zelo poglobljen prispevek o lesno predelovalni verigi. Vključili smo sogovornike, ki so izjemni strokovnjaki na svojem področju. Gledalci so si lahko ustvarili jasno sliko o velikem potencialu lesa in panoge kot celote, pri čemer lastništva nismo posebej izpostavljali, temveč le omenili. Poseben poudarek smo namenili pozitivnim primerom trajnostnega razvoja in številnim možnostim, ki jih ta panoga ponuja. To je bilo temeljno sporočilo reportaže.«

Varuhinja je dodala splošna pojasnila glede novinarskega oz. uredniškega dela, pri katerem je ena ključnih nalog selekcija:

»Razumljivo je, da k besedi ni mogoče povabiti vseh, ki bi lahko prispevali informacije in poglede. Kdo bo najprimernejši sogovornik, pa se praviloma odloči glede na izbrani zorni kot, širši kontekst in žanr obravnave – saj ni vseeno, ali se pripravlja novinarsko poročilo ali intervju ali pa polemično pogovorno omizje.

Povsem razumem, da je Zveza lastnikov gozdov v tednu gozdov želela, da bi javnost slišala tudi poglede in mnenja lastnikov. Ne morem pa se strinjati, da bi zgolj zato, ker zveza ali njeni predstavniki niso sodelovali v dveh konkretno omenjenih oddajah, lahko govorili o diskriminaciji. Iz odziva tudi ne razberem, da bi Zveza pripravila pomemben dogodek, o katerem bi bili mediji obveščeni, in bi prišlo do spregleda.

Kot varuhinja ne morem presojati, kdo mora o čem govoriti v konkretnih prispevkih ali oddajah, kdo so bolj pomembni, zanimivi, kompetentni, verodostojni sogovorniki v posameznih temah. Lahko pa uredništva spomnim, kako pomembno je, da se radijski in televizijski eter javnega medija odpreta kaj najširšemu naboru najrazličnejših sogovornikov. Menim, da je vaše sporočilo dober povod, da jih vnovič spomnim na to, tokrat v kontekstu skrbi za gozdno bogastvo in odgovornega ravnanja in upravljanja z gozdovi.«

Uredniško pojasnilo glede dela pritožbe, ki se nanaša na radijske vsebine, je objavljeno na str. 23.

VI. SPLOŠNO

Uporaba mask v studiih TV Slovenija

Več gledalcev je pisalo in telefoniralo, da jih bega uporaba obraznih mask voditeljev in gostov oddaj. Opazili so, da jih v nekaterih oddajah uporabljajo, v drugih ne.

»Zanima me, zakaj na primer gostje v informativnih oddajah, kot so Dnevnik, Odmevi, Studio City ipd., dosledno nosijo maske, v drugih oddajah pa ne (npr. Intervju). Zanimivo, da prejšnji teden tudi v SC zadnja dva gosta, dr. Čeferin in dr. Hribar, nista nosila maske.

Ponekod tudi voditelji nosijo maske (npr. v Zadnji besedi). Nedolgo nazaj sem opazila, da so nekateri gostje v oddaji Dobro jutro nosili maske, drugi pa ne (žal se ne spomnim datuma dotične oddaje).

Je to odvisno tudi od tega, ali so gostje že bili cepljeni oz. da imajo negativen test na koronavirus ali tem odločitvam botruje kaj tretjega?

Moj sporočilo ni pritožba, preprosto me zanima, zakaj veljajo različna pravila za različne oddaje znotraj iste hiše.

Moram priznati, da je zelo prijetno gledati oddaje, kjer nihče nima maske, da vidimo cel obraz nastopajočih. Se pa zavedam, da je v času najhujše epidemiološke slike bila uporaba mask pred kamerami verjetno pravilna odločitev - vseeno gledalci komaj čakamo, da jih bodo v studiih sčasoma vsi opustili.« **(N. M.)**

»Spostovana, zanima me, zakaj gostje, ki pridejo na vaso tv nosijo obrazne maske kljub temu, da je med voditeljem in gostom steklena pregrada.« **(M. B.)**

»Prosim vas za odgovor na vprašanje, zakaj v TV oddaji Odmevi gostje v studiu nosijo zaščitne obrazne maske. Ali je to, glede na varnostna priporočila NIJZ in vladne odloke, res nujno? /.../

Oddaja Odmevi se po moji zaznavi odvija v precej velikem prostoru, v katerem okoli okrogle (mizne) plošče, na znatni razdalji, stojijo voditelj/-ica in en do dva gosta,

redko trije. (Najbrž vtis o velikosti prostora ni iluzija, rezultat optičnega trika.) Pogost je primer, da eden izmed gostov sodeluje na daljavo, bodisi preko skypa ali v prenosu, kjer ga v zunanjsčini snema mobilna snemalna ekipa. V vseh primerih ima obrazno masko le tisti gost, ki je v studiu, medtem ko je nimajo niti voditelj/-ica niti na daljavo sodelujoči.

Ne vem, ali se gosti počutijo v enakopravnem položaju. Zame tisti, ki nosi obrazno masko, ni v enakopravnem položaju glede komunikacije z gledalci oddaje, v primerjavi s tistimi, ki jim gledalci vidimo ves obraz – torej z voditeljem/-ico oddaje in z na daljavo sodelujočimi. Kadar maska (najbrž predvsem zaradi fizionomije), sega vse do oči, to zame ni dosti boljše, kot če bi gledal očesno špranjo pri burki.

Ne znam si pojasniti, zakaj naj v oddaji Odmevi (in še kakšni informativni oddaji) za sodelovanje gostov v studiu brez mask ne bi bilo mogoče zagotoviti enakih pogojev, kot v nekaterih drugih oddajah, npr. Intervju, Zvezdana.« (D. O.)

Pojasnilo direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak**:

»Glede na izredno stroge varnostne ukrepe na TV Slovenija bi bilo smiselno maske opustiti že pred časom, vendar je bil pritisk dela javnosti tako velik, da smo dovolili gostom, da se sami odločijo, ali bodo maske nosili ali ne. V vsaki oddaji so gostje med seboj ločeni s pleksi pregradami, v studiih je zagotovljeno prezračevanje, po vsakem gostovanju prostor razkužimo, tako da ni ovir za to, da bi maske opustili. Nekateri gostje sami izrazijo željo, da ne želijo sneti maske, tako da v primerih omizij, kjer imamo več gostov, potem vsi gostje nosijo maske.

Nošenje mask je torej odvisno od počutja posameznega gosta, ki se mu potem ostali prilagodijo.«

Varuhinja je pritrdila zapisu direktorice, da so pričakovanja občinstva zelo različna:

»... nekateri gledalci so menili, da bi morali tudi voditelji informativnih oddaj nositi maske, ker da bi s tem dajali dober zgled, spet drugi so sporočali, da je to zelo moteče, zlasti z vidika razumljivosti (gluhi in naglušni so npr. opozarjali, da gledajo napihovanje mask, ki jim onemogoča branje z ustnic in spremljanje obrazne mimike). Z vidika varnosti pri delu in v okviru javnozdravstvenih smernic je sicer določeno, kakšne razdalje morajo biti med sogovorniki in koliko ljudi sme biti hkrati v posameznih studiih. Pri tem naj omenim, da so studii različno veliki (od miniaturnega Studia 5 do največjega, koncertnega Studia 1) in da so poleg oseb, ki nastopajo, v studiu tudi še drugi ljudje, od kameramanov do asistentov.«

V sporedu le Dobro jutro, kaj pa Poročila?, drugič

Tudi v maju so se gledalci pritoževali nad sporedom operaterjev za dopoldanski TV-program, v katerem oddaja Dobro jutro ni razdeljena na sklope, ki jih prekinjajo Poročila, ampak je

zapisana kot oddaja v enem bloku, ki traja od 7. do 10. ure. Posledica je, da morajo gledalci, ki si želijo z zamikom pogledati določeno vsebino, vrteti posnetek od 7. ure naprej.

Pristojni na TV Slovenija so dodatno preverili, zakaj prihaja do takšnega vpisa v spored operaterjev. Ugotovili so, da težava nastala, ker TV Slovenija v aprilu in maju v ustrezni aplikaciji nekajkrat ni pravilno razčlenila programskega pasu od 7. do 10. ure. Operaterji so tako zajemali spored, ki ni omogočal razčlenjenega ogleda oz. krmiljenja posnetkov za ogled za nazaj. V juniju je TV Slovenija ponovno začela razčlenjevati spored. Varuhinja upa, da se je zadeva s tem uredila, saj odzivi gledalcev kažejo, da so se navadili na ogled oddaj z zamikom in jih takšne spremembe motijo.

Parlamentarne vsebine na spletu

Varuhinja je odgovorno urednico Informativnega programa **Manico J. Ambrožič** opozorila, da posebno spletno mesto za parlamentarni program (<https://www.rtv slo.si/parlamentarni>), vsebuje tudi arhiv oddaj, ki po vsebini niso neposredno povezane s parlamentarno dejavnostjo (oddaji Odkrito in Na tretjem). Moteče je, da v meniju ni ponujena možnost ogleda oz. brskanja po teh oddajah. Odgovorna urednica je sporočila, da je bila ugotovljena napaka, ki je bila nato odpravljena.

Spored in dejanski program

Gledalec **S. J.** je opozoril, da je bila 30. aprila zvečer na TV SLO2 predvajana druga vsebina od napovedane.

»Na sporedu je bila objava, da bo ob 20.50 uri na TV SLO 2 predvajanje kostumski spektakel romantične drame pod naslovom OBLJUBA. Zelo sem pozorno poizkušal si ogledati ljubezenski trikotnik. Vendar je bila na tem terminu predvajanje športnega dogodka. Tudi, ko sem poizkušal najti to oddaja, za ogled za nazaj, tega nisem mogel najti.«

Iz odgovora direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak**:

»Sporede, ki jih objavljajo časopisi in revije, ponavadi iz naše baze podatkov črpajo tri tedne do štirinajst dni pred realiziranim sporedom, zato so velikokrat pomanjkljivi, organizatorji športnih dogodkov namreč spreminjajo termine dogodkov, ki jih zato v spored umeščamo včasih le nekaj dni pred predvajanjem, ponavadi pa 10 dni pred tem. Predlagam, da sporede preverite na naši spletni strani [rtvslo.si/spored](https://www.rtv slo.si/spored). Za nevšečnost ob nepredvajanju filma Obljuba se opravičujemo, nadomestni termin za film pa je 1. junij 2021 na TV SLO 2 ob 20. uri.«

Pohvale

Varuhinja je prejela več pohval televizijskih vsebin. Dva odziva sta se nanašala na oddajo Intervju (9. maj, TV SLO1), z novinarjem Jožetom Možino in gostom Petrom Jambrekom. Pohvaljena je bila oddaja Z Mišo (23. maj, TV SLO1) z gostjo Anico Mikuš Kos.

Po češki dokumentarni oddaji Ujete v medmrežju (28. maj, TV SLO1) in pogovorni oddaji Moje mnenje: Otroci v spletu zlorab, ki je sledila dokumentarcu (28. maj, TV SLO1) je gledalka **Š. D.** zapisala:

»Odlicen prispevek, mnogo mnogo premalo smo izobrazevani o nevarnostih, ki prezijo na najranljivejše, naso deco. Oddaj na to temo ni, oz. so, a so okolisenja, ta prispevek pa prav surovo prikazuje frakcijo zlorab. Upam, da je duh usel iz steklenice in, da bomo v tej dobi digitalizacije se večkrat izobrazevani o temi, o kateri rajši molcimo, stigmatiziramo pa kar žrtev.«

Varuhinja je bila seznanjena s pohvalo za izboru tujih oddaj (Genialna prijateljica, Berlinčanke, Hudičeve igre, Tanek led, dokumentarne oddaje). V vednost je prejela tudi pohvalo za komentiranje Pesmi Evrovizije; komentatorka je bila Mojca Mavec (22. maj, TV SLO1).

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

O STA na svetovni dan svobode tiska

Poslušalec **M. K.** je pisal po oddaji Dogodki in odmevi Radia Slovenije, 3. maja, na svetovni dan svobode tisk. Poročanju je očital pristranskost.

»Kdaj bo RTV sposoben, da bo poročal argumentirano in kritično in ne tako navijaško proti aktualni Vladi in še posebej proti največji politični stranki v državi? Primerov za to moje mnenje oziroma vprašanje je nešteto tako v najbolj gledanih TV informativnih oddajah kot tudi na radiu. Za primer bi predlagal poslušanje včerajšnjih prvih 10 minut osrednje popoldanske informativne oddaje na radiu Slovenija. Ali se ne bi spodobilo, da bi tisti, nad katere je letel ves besedni gnev, lahko izrazili vsaj eno misel? Ali bi predstavnik tako grozne SDS (sam nisem in nikoli nisem bil član te stranke) ali grdo omenjeni g. Urbanija lahko povedal vsaj en stavek, če ga ima priložnost g. Veselinovič, g. Šarec, ga. Fajon in še mnogi »v njihovi navezi«.

Pojasnilo odgovornega urednika Prvega programa Radia Slovenija **Danijela Posleka:**

»V ponedeljek, 3. maja smo poročali o dogajanju povezanem s Slovensko tiskovno agencijo. V ospredju je bila novinarska konferenca Društva novinarjev Slovenije, ki je ob svetovnem dnevu svobode medijev opozorilo na pomen STA. Spor med vladnim

Uradom za komuniciranje in STA natančno spremljamo že od začetka, redno smo v naša poročila vključevali tudi stališča vlade, ministrov in UKOMa. Tudi v omenjeni oddaji smo poročali o stališču vladajoče politike do tega vprašanja, konkretno smo navedli mnenje predsednika NSi Mateja Tonina in SMC Zdravka Počivalška. V oddaji Radijski dnevnik pa smo objavili tudi stališče predsednika vlade Janeza Janše.

Tako smo zajeli tudi vsa mnenja vladajoče koalicije.«

Varuhinja je dodala:

»Tudi sama sem pozorno poslušala prvih 11 minut oddaje, o kateri ste mi pisali. V tem času so se zvrstili naslednji prispevki: novinarji o položaju slovenskega novinarstva (ob svetovnem dnevu svobode tiska), donatorska akcija v podporo obstoju STA, politični komentarji o prenehanju sofinanciranja STA in mednarodni odzivi na politično spodjedanje medijskega prostora v Sloveniji. V nobenem od teh prispevkov nista bila omenjena SDS ali g. Urbanija. Ne vem, kaj imate v mislih z »besednim gnevom«. Vsekakor v štirih omenjenih prispevkih novinarji niso uporabljali žaljivih, neprimernih ali nasploh ekspresivnih besed oz. hudih neposrednih obtožb, ki bi terjale odziv konkretnih oseb.

Posebej pa moram poudariti, da je pri poročanju o STA treba šteti, da gre za poročanje v nizu, torej sprotno dopolnjevanje in širjenje informacij o isti tematiki, glede na razvoj zadeve. To pomeni, da so poslušalci Radia Slovenija v daljšem časovnem nizu lahko slišali raznovrstne informacije in razlage iz vseh zornih kotov (STA, vlada, UKOM, stanovska združenja, opozicija, medijski in pravni strokovnjaki, mednarodne ustanove, EK in EP ...). Menim, da je 3. maj med vsem i dnevi tisti, ko imajo novinarji upravičeno več besede kot politiki.

Povsem se strinjam z vami, da so novinarji javnega medija dolžni o kotroverznih temah poročati natančno in celovito, z različnih vidikov, in tako, da si občinstvo teh temah lahko samo ustvari mnenje. Dodajam pa, da je to, kar gledalci vidijo in poslušalci slišijo, ko spremljajo isto vsebino, pogosto odvisno tudi od t. i. horizonta pričakovanja, na katerega vplivajo osebni pogledi ali vrednote tiste, ki gleda oz. posluša.

Imate prav, ko od programskih ustvarjalcev RTV Slovenija pričakujete, da se izogibajo aktivizmu ali navijaštvu. Občinstvo javnega medija je raznoliko in ima raznovrstna pričakovanja, kar je treba spoštovati, in to ne sme biti odvisno ne do tematike ali predmeta obravnave ne od tega, kdo trenutno sestavlja vlado.«

O gozdovih brez zasebnih lastnikov (Dogodki in odmevi)

Zveza lastnikov gozdov Slovenije se je pritožila glede sogovornikov v tednu gozdov v TV-oddaji Ljudje in zemlja ter radijski oddaji Dogodki in odmevi. Besedilo pritožbe in odgovor glede televizijske objave sta objavljena na str. 18.

Odziv glede radijskega poročanja 24. maja je pripravil odgovorni urednik Prvega **Danijel**

Poslek:

»V oddaji Dogodki in odmevi smo 24.5. zelo temeljito osvetlili problematiko ohranjanja slovenskih gozdov. V dveh ločenih prispevkih so nastopali strokovnjaki, politični odločevalci in predstavniki pristojnih zavodov. Ti so govorili o problematiki načrtovanja razvoja gozdov, kar je tudi ključna tema letošnjega tedna gozdov.

Da se vse to dotika tudi lastnikov gozdov je dejstvo, zato tudi te redno uvrščamo v naše informativne in specializirane oddaje (kmetijska oddaja, Studio ob 17h ipd.). Tako glas lastnikov nikakor ni prezrt.

Še več, tudi v naši terenski oddaji Prvi na obisku (26.5.) se tokrat posvečamo gozdovom in s tem povezanimi odprtimi vprašanji. Na kakšen način pa pri tem vključujemo lastnike gozdov pa je stvar novinarske in uredniške presoje.«

Glasba 25. maja

Varuhinja je v vednost prejela odziv poslušalca **S. K.** glede izbora glasbe na Prvem 25. maja:

»Sami sebe ste pa presegli danes ob 16:15, ko je glasbena urednica v izbor glasbe ob »dnevu mladosti« zavrteli pesem od Zdravka Čoliča »Druže tito, ki ti se kunemo«.

S tem pa mislim, da ste presegli mejo zdravega okusa. Ob 30-letnici osamosvojitve Slovenije, ko smo prekinili z enostrankarskim režimom, se vi odločite predvajati pesem, ki direktno »hvali« lik in delo diktatorja Jugoslavije.« (**S. K.**)

Iz odziva odgovornega urednika **Danijela Posleka:**

»Poudariti želim, da nobena izmed objav v etru ni namenjena temu, da provociramo občinstvo, ki nas posluša. Enako velja za pesem, ki jo omenjate. Ta je bila v program umeščena zgolj v smislu povezave z datumom (25.5.), nikakor pa s tem nismo želeli hvaliti dela in lika kogarkoli.«

Podrobnejše pojasnilo je prispevala urednica glasbenega uredništva **Simona Moličnik:**

»... značilnost glasbene podobe Prvega programa Radia Slovenija je, da pogosto črpa iz bogatega nacionalnega zvočnega arhiva in k temu vpleta nove, sveže skladbe. Vso glasbeno zgodovino, bližnjo in daljno obravnavamo izključno iz glasbeno zgodovinskega oz. muzikološkega vidika. Torej je naš vidik osredotočanja na glasbo kot tako, zgrajeno iz glasbenih prvin, ki nimajo nikakršne politične konotacije.

Iz tega vidika glasbeno obarvamo denimo prav vse krščanske praznike (s silno premišljenimi in pretanjenimi glasbenimi izbori), vse državne praznike, ob posebnih dnevih, pa če je kakšna izrazita stvar, tudi predstavimo glasbeno zgodovino.

Iz tega – torej izključno glasbeno zgodovinskega vidika – je bila tudi včeraj ob podrobni besedilni obrazložitvi seveda predvajana skladba Đorđa Novkovića v izvedbi Zdravka Čolića Druže Tito, mi ti se kunemo.

Dan mladosti je zaznamoval mnoge generacije 60. in 70. let prejšnjega stoletja in ne moremo mimo dejstva, da je tudi ta skladba del zgodovinskega spomina. V glasbi se ne moremo in ne smemo politično opredeljevati, zato tega ne počnemo.

Glasbo na Prvem programu Radia Slovenija izbirajo glasbeni uredniki, muzikologi, ki zelo dobro poznajo glasbeno zgodovino vseh zvrsti in vseh obdobjih od antike dalje. In če bi na glasbo gledali politično, danes ne bi imeli vrhuncev klasične glasbe, kot so Johann Sebastian Bach, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven, Richard Wagner in drugi.«

II. VAL 202

Prenovljene informativne oddaje, tretjič

Marca in aprila se je na prenavo informativnih oddaj in programske sheme na Radiu Slovenija odzvalo nekaj poslušalcev Prvega (gl. poročilo za marec, str. 15 in poročilo za april, str. 23 in 47). Maja se je na programske spremembe odzval poslušalec Vala 202 **B. H.:**

»- zakaj je Radijski dnevnik premaknjen na 18:30 ? Ob premiku ure bo to skoraj " sredi dneva " .

- na Valu 202 ni več Zrcala dneva ob 22h. Zakaj?

- ob sobotah zjutraj ni več novic na pol ure. Zakaj?

- Zrcalo dneva (1. program) je v povprečju krajše za cca 5 min kot prej (1. novica - konec vremenske napovedi). In to tudi med tednom ko naj bi bilo novic in komentarjev nanje dovolj oziroma enako kot prej. Včasih se zdi kot da se govorcju, ki bere novice, nekam mudi...

Kot popolni laik : osebno se mi zdi spremenjen glasbeni uvod (avizo) v poročila " prenežen ", ne pritegne toliko pozornosti kot prej (npr. v avtu), prehodi z novic na šport, vreme so skoraj nezaznavni..... Razumem, da so določene oddaje, prispevki, komentarji v času COVIDA-a odpadli ali pa so spremenjeni, pa vendar.... Za odgovor se vam v naprej zahvaljujem.«

Poslušalcu je odgovoril odgovorni urednika Vala 202 **Nejc Jemec:**

»Radijski dnevnik je prestavljen v termin, ko je pred radijskimi sprejemniki več poslušalcev. Prestavitev je torej posledica navad poslušalcev, sočasno pa skušamo v shemah programov Radia Slovenija zagotoviti večjo kontinuiteto, boljšo razporejenost informativnih vsebin. Obenem s Televizijo Slovenija, tudi delom RTV Slovenija, informativnih oddaj ne podvajamo več v istem terminu.

Na Valu 202 Zrcala dneva resda ni več, je pa v istem terminu omenjena informativna oddaja na Prvem programu Radia Slovenija. Na ta način poslušalcem javnega radia namesto identične ponudbe na različnih frekvencah ponujamo izbiro. Tako se lahko ob 22.00 odločijo za informativno oddajo na Prvem ali pa za glasbeni izbor na Valu 202, v tem terminu večkrat tudi za športne prenose. Poslušalci, ki jim informativne vsebine niso blizu, so se pred spremembo lahko odločili edino za prestavitev na program izven mreže javnega radia.

Glede hitrosti branja novic smo avtorjem že prenesli povratne informacije. Menim, da se je glede na začetno obdobje izvedba izboljšala.

Razumem pomisleke glede zvočne podobe, deloma jim lahko tudi pritrdim. Prav zato smo z avtorjem prenovljene zvočne podobe še vedno v stikih, proces izboljšav pa še ni zaključen.«

Varuhinja je poslušalcu svetovala, da si več odgovorov in pojasnil v zvezi s prenovo nekaterih radijskih pasov lahko prebere v mesečnih poročilih za marec in april.

Mnenjske intervence voditeljev

Poslušalec **S. Ž.** se je pritožil na mnenjskimi voditeljskimi intervencami dopoldanskega programa na Valu 202 7. maja.

»Konkretno danes 07.05.2021 ob 10.25 uri na VAL 202 je voditelj politično agitiral (to dela vedno na javni radijski postaji) ter pozival in dal v implementiral v njegov ekspoze tudi njegovo subjektivno, osebno mnenje. Če že to dela, jaz s tem nimam problema, ampak naj to spada pod komercialni program in na to tudi plača, nam uporabnikom javnega servisa, pa se naj ustrezno zniža naročnina, ker glede na modus operandi na VAL 202 bi se moralo na tak način akumulirati precej več denarja vezano na postavko komercialne novice in apropo voditelji, uredniki oddaj ter vsa nomenklatura v tej strukturi, ki posedujejo to moč na končni poziciji, se naj odgovorno vedejo do te moči – vpliva ali pa naj pošteno plačajo, če želijo širiti svoja osebna politična stališča na kanalih javnega servisa!«

Varuhinja je v odgovoru napisala **MNENJE**:

»Menim, da ste upravičeno opozorili na elemente subjektivnega in ekspresivnega v t. i. mnenjski intervenci okoli 10.30.

Prepričana sem, da poslušalci Vala 202 dobro razumete in tudi sprejemate prakso voditeljevega/voditeljičinega iskričnega poseganja v program, ki je na neki način tudi Valov zaščitni znak in pomemben element prepoznavnega avtorskega pristopa v vodenju. Običajno gre za sprotne opombe, domisljice, besedne igre, včasih sarkastične in hudomušne, z zapikom in alternativnim pogledom na neko odmevno zadevo.

Menim pa tudi, da takšnih mnenjskih intervenc ni dovoljeno zamenjevati s komentiranjem, ko voditelj/voditeljica podaja svoj osebni pogled in razlago aktualno-političnih zadev. Pri tem posebej poudarjam, da s komentiranjem v javnem mediju ni nič narobe, če je poslušalcem nedvoumno povedano, da spremljajo komentatorski žanr, v katerem novinar izreka osebno mnenje, in če uredništvo na daljši rok poskrbi za raznolikost v podajanju komentarjev – avtorsko, vsebinsko in mnenjsko.

O tem sem si z uredništvom Vala 202 že dopisovala, denimo januarja letos, ko sem zapisala: »... Vnovič pa se mi zastavlja vprašanje o večminutnem komentatorskem vložku voditelja, ki bistveno presega – po vsebini in obsegu - siceršnje voditeljske 'intervence' v moderiranju programa. Kot v drugih primerih tudi tokrat uredništvo opozarjam na zakonitosti komentiranja v javnem mediju, omejitve pri izrekanju osebnih komentarjev in lastnih pogledov na dogodke, pojave itd., prepoved izrekanja subjektivnih stališč na način, kot bi šlo za objektivno dejstvo (npr. podajanje lastne interpretacije v prvi osebi množine), in obveznost, da komentatorji – če so v tej vlogi – izrečeno utemeljijo.«

Uredništvo je ponovno pozvala, naj poskrbijo za zamejitev oz. jasnejšo ločnico med mnenjsko intervenco oz. komentarjem ter uredništvu vnovič **PRIPOROČILA**, da se v uredništvu izpelje notranja razprava o nepristranskosti, verodostojnosti, razponu mnenj in komentiranju v javnem mediju, kot so opredeljeni v t. č. 1. 2., 1. 4., 2. 2. in 5. 7. [Poklicnih meril in načel novinarske etike](#).

Odziv odgovornega urednika Vala 202, **Nejca Jemca**:

»Sprejemamo ključne opombe Varuhinje. V uredništvu smo opravili razpravo o pomembnih vrednotah javnega medija, tudi o nepristranskosti, verodostojnosti, razponu mnenj in komentiranju. Obenem smo se pogovorili o normativnem okviru delovanja na RTV Slovenija, pomenu celostnega pogleda na obravnavo relevantnih tem v programu kot celoti, ne le posameznih delih programa, potrebni presoji pri izbiri žanra za naslavljanje posamične teme, vključenosti urednikov v proces dela ter razlikovanju med intervenco in komentarjem. Na podlagi debate bomo spisali tudi jasnejša interna uredniška vodila za delo v prihodnje.«

MMC

I. NOVINARSKÉ VSEBINE

(Ne)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu (splet)

Varuhinja je v obravnavo prejela pismo programskega svetnika **Žige Kušarja**, v katerem je zapisal kritičen pogled na spletno novico, objavljeno na spletnem portalu rtslo.si 13. maja. Poleg vsebinskih pripomb odziv odpira tudi vprašanje podpisovanja spletnih člankov in uredniško pristojnost za spletne objave.

»Na RTV pričakujem nevtravno poročanje o konfliktu, ne pa povzemanje stališč Palestinskih poročevalcev in ignoriranje stališč Izraelskih poročevalcev.

Jasno je, da bodo poročevalci obeh strani navijali za svoje. RTV pa bi morala vsaj povzemanje ene in druge poročevalce, če že nima namena nevtravno in objektivno poročati o konfliktu. Vsekakor bi z veseljem prebral na MMC prispevek na to tematiko tudi od (lahko gostujočega) proizraelskega novinarja na MMC - kot protiutež propalestinskemu stališčem obstoječega MMC novinarja.

Na tem primeru se je ponovno pokazalo, da bi bilo čim prej potrebno urediti tudi status odgovornega urednika MMC, da lahko naredi tudi red in skrbi za profesionalnost pri novinarski avtonomnosti.

Ker bo konflikt žal trajal še nekaj časa, ima RTV še možnost, da poskusi objektivnejše poročati.«

Odgovor je pripravila urednica **Kaja Jakopič**:

»V sporočilu nam programski svetnik očita neobjektivno poročanje ter omenja, da v novinarskih poročilih o konfliktu na Bližnjem vzhodu povzemamo stališča »palestinskih poročevalcev«, čeprav ne navede konkretno, kaj je v poročilu neobjektivno, kaj manjka ali je neresnično, prav tako ni jasno, kaj misli, ko omeni »palestinske poročevalce«. Zato konkretno na splošne očitke v mejlu težko odgovorim, lahko pa poudarim sledeče: gre za poročilo, povzeto po več virih, ki jih pri svojem novinarskem delu uporabljamo, pripravila sta ga dva dežurna novinarja tisti dan. Za pripravo omenjenega članka (<https://www.rtv slo.si/svet/bliznji-vzhod/v-gazi-ubiti-ze-103-ljudje-tudi-27-otrok-izrael-mobiliziral-se-9000-rezervistov/579993>) sta novinarja uporabljala različne domače in tuje vire: STA, agencijo Reuters, Al Džaziro in Guardian, kar je v članku tudi navedeno. Pri poročanju o trenutnem dogajanju na Bližnjem vzhodu, kot tudi sicer pri aktualnih dogodkih, vedno uporabljamo različne agencije in kredibilne, relevantne vire informacij. Članek pa prav tako vključuje tudi videoprispevek TV Slovenija.

Novinarja, ki sta pripravljala omenjeni članek, sta podpisana s kraticami, saj se novinarji v primerih novinarskih vesti ali poročil, kjer ne gre za avtorski članek, ampak za povzemanje drugih virov, vedno podpisujejo s kraticami. Kadar gre za avtorski članek, pa se novinarji podpisujejo s polnim imenom in priimkom. Uporabnikom je sicer vedno na voljo povezava (<https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/multimedijski-center/ekipa-in-kontakti-mmc-ja/473142>), na kateri lahko preverijo imena novinarjev, ki se podpišejo s kraticami.

Povzeto poročilo je v dopoldanskem času pripravil novinar Boris Vasev, v popoldanskem pa ga je dopolnjevala novinarka Kaja Sajovic. V članku so navedene vse relevantne informacije, prav tako so bili v članku ažurno dopolnjevani podatki tistega dne, tudi glede žrtev na obeh straneh, podane so tudi izjave politikov ter

ostale informacije in dejstva, ki so jih prav tako objavljali relevantni svetovni mediji in agencije. Hkrati so v članku te informacije korektno kontekstualizirane, kar bralcem omogoči lažje razumevanje kompleksne situacije glede tega spora.

Menim, da članek vsebuje vse informacije za objektivno informiranje bralcev, kot tudi za razumevanje kompleksnosti tega konflikta.«

Varuhinja je uredniškemu pojasnilu dodala še **MNENJA** glede posameznih dilem:

»1. vsebina

Na vsebinski očitek o pristranskosti lahko odgovorim le na splošni ravni, saj iz vašega sporočila ni mogoče razbrati, katero konkretno informacijo ste pogrešali, ali ste opazili kakšno napako v navajanju dejstev ali citiranju virov oz. kaj natanko vas je zmotilo: zorni kot, kontekst obravnav, poudarki, uporabljeni viri, izbor izjav, naslov in grafična oprema? Vse navedeno namreč tvori celoto. Članek, ki sem ga prebrala, ko sem prejela sporočilo, vsebuje raznovrstne izjave, predstavlja poglede izraelske in palestinske strani ter različnih skupin znotraj judovske in arabske skupnosti in tudi nekaj mednarodnih odzivov, viri so povsod navedeni. Napake nisem opazila.

Pomembno je upoštevati tudi, da je članek le eden v nizu, ki jih je uredništvo objavilo med 8. in 21. majem, od prvih palestinskih protestov zaradi napovedane deportacije palestinskih družin z območja vzhodnega Jeruzalema, prek nasilja na Tempeljskem griču, do izstrelitve prvih sedmih Hamasovih raket 10. maja in silovitega izraelskega vojaškega odgovora ter vse do prekinitve ognja 21. maja. Povsem razumljivo je, da je bilo dogajanje v teh dneh osvetljeno z različnimi podatki in iz različnih zornih kotov. Tako ob vsakokratnem poročanju kot tudi v nizu teh poročil je pomembno zagotoviti, da so se nanašala na spor dveh strah, v takšnem sporu pa je treba dati glas obema stranema. Ker gre za vojaška delovanja, je gradiva, ki jih posredujejo različni viri, pomembno obravnavati s previdnostjo in distanco, saj je sestavni del vojskovanja tudi vojaška propaganda. V poročanju o oboroženih sporov pa je vselej treba biti tudi tenkočuten, spoštljiv in pieteten, saj gre za stiske ljudi, žrtve med civilnim prebivalstvom in nasploh človekove pravice.

Pri dolgotrajnih in zapletenih konfliktih, kakršen je bližnjevzhodni, so še posebej aktualna vprašanja konteksta: po eni strani se zastavi dilema, kako natančno je sploh mogoče poročati o takšnih sporih, ne da bi s podrobnostmi zameglili bistvo in odvrnili bralstvo, ki si želi hitrih informacij, po drugi strani pa se novinarji soočajo s večno dilemo, koliko poenostavitev še prenese poročanje, ne da bi s shematskimi prikazi izkrivili sliko ali banalizirali dogajanje.

MENIM, da se uredništva ne bi smela zanašati, da občinstvo vse ve o takšnih sporih, ker so pač dolgotrajni in se je o njih že velikokrat poročalo. Menim, da je majska eskalacija bližnjevzhodne krize tipičen primer, ko bi javni medij občinstvu lahko pomagal oz. moral pomagati s preglednimi članki/prispevki o tem, kdo-je-kdo in kaj-

je-kaj v izraelsko-palestinskem sporu. MENIM, da je Uredništvo novih medijev na sprotni ravni korektno spremljalo dogajanje v tem delu sveta in tudi mednarodne odzive, vendar pa zamudilo priložnost, da bi kot spletni medij s praktično neomejeni prostorom postreglo ne le s poročili in komentarji, ampak tudi s kronološkimi, grafičnimi in interaktivnimi prikazi spora v daljšem časovnem obdobju in z različnih vidikov - družbenih, političnih, etničnih, verskih, geopolitičnih in mednarodnih.

2. novice v spreminjanju

Spletni članek na rtvslo.si, o katerem ste mi pisali, je nastajal 13. maja od 8:11 do 23:54. To je razvidno iz vpisa v levem zgornjem kotu, kjer so vselej navedeni tudi viri za novico in avtorji novic (z inicialkami ali polnim imenom). Ko ste mi pisali, se je članek še imenoval "V Gazi ubitih 67 ljudi, tudi otrok. Biden: Izrael se ima pravico braniti.", ob koncu dneva, po številnih dopolnitvah, ki jih je terjalo dnevno dogajanje, pa je bil naslov članka: "V Gazi ubiti že 103 ljudje, tudi 27 otrok. Izrael mobiliziral še 9000 rezervistov." S takšnim naslovom je novica št. 579993 tudi shranjena v spletnem arhivu (<https://www.rtvlo.si/svet/bliznji-vzhod/v-gazi-ubiti-ze-103-ljudje-tudi-27-otrok-izrael-mobiliziral-se-9000-rezervistov/579993>).

Novice v spreminjanju so običajna praksa spletnega novinarstva. Značilnost takšnih novic je, da se jih sproti dopolnjuje, da jo piše več avtorjev, da se dodajajo bistveni poudarki in temu primerno tudi spreminjajo naslovi. Ura zadnjega posega mora biti razvidna. To pravilo je zapisano tudi v Kodeksu Društva novinarjev Slovenije, v čl. 16. a (<https://novinar.com/drustvo-novinarjev-slovenije/o-nas/dokumenti/kodeks/>). Poklicna merila in načela novinarske etike RTV Slovenija takšnega določila ne vsebujejo, saj so nastala l. 2001, ko je bilo spletno novinarstvo še v povojih.

MENIM, da imajo spletne novice v spreminjanju z vidika občinstva tudi slabosti, bistvena pa je, da se izgubi sledljivost oz. informacija o tem, kakšne so bile prejšnje različice novic, če so bile drugačne od osveženih. V obravnavanem primeru npr. ne morem vedeti, kakšna je bila novica, ko ste se nanjo pritožili, saj poznam le končno različico. Iz nje ni mogoče ugotoviti, kolikokrat je bilo poseženo v novico, saj sta razvidni le dve časovni točki: nastanek novice in zadnji poseg. Če novico - kot v tem primeru - piše več kot en avtor, bralec tudi izgubi informacijo, kdo je napisal kaj. Če o nekem dogajanju nastane zelo dolga novica, se lahko tudi zmanjša informativnost, saj podatki, ki so bili povod za objavo, zdrsnejo na konec novice. Primeri se lahko, da takšna novica deluje povsem neaktualna, denimo pri vremenskih ujmah, če začne nastajati proti večeru, z informacijo, da se obeta nevihtna noč, naslednji dan, ko že vemo, kakšne so posledice in je novica že bistveno dopolnjena, pa še vedno vsebuje neaktualno napoved o nočnih obetih).

MENIM, da je obravnava vaše pritožbe lahko dober povod, da Uredništvo za nove medije analizira zdajšnjo prakso z novicami v spreminjanju, o tem opravi notranjo razpravo in po potrebi prevetri pravila.

3. podpisi avtorjev

Kot je pojasnila urednica Uredništva za nove medije, je podpisovanje novinarjev z inicialkami dolgoletna praksa. Dodajam, da večkrat prejmem odzive bralstva glede takšnega načina podpisovanja, saj prakse ne razumejo, prav tako ne vedo, kaj pomenijo kratice oz. kje naj poiščejo podatke o tem. Povezavo na seznam sodelavcev težko najdejo (dodatek k impresumu: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/multimedij ski-center/ekipa-in-kontakti-mmc-ja/473142>). Uredništvu sem večkrat priporočila notranjo razpravo o tem, kdaj naj bo avtorstvo podpisano s celim imenom in priimkom, kdaj pa z inicialkami, vanjo sem skušala pritegniti tudi odgovorne urednike vsebin na MMC (gl. npr. Zakaj članki niso podpisani?, poročilo za februar 2020, str. 46; (Ne)podpisovanje člankov, poročilo za september 2019, str. 29). V okviru ene od takšnih obravnav je uredništvo jasneje definiralo pravila. Ne glede na to, je iz odzivov še mogoče razbrati, da občinstvo s takšno rešitvijo ni zadovoljno.

MENIM, da bi bilo ob robu konkretnega primerna smiselno Uredništvo za nove medije vnovič pozvati, naj analizirajo prakso in po potrebi uvedejo spremembe.

4. urednik(i)

Omenili ste zadrego, ker novičarska platforma rtv slo.si nima odgovornega urednika. Pri tem je treba omeniti, da spletne vsebine imajo odgovornega urednika, vendar ne le enega, ampak več. Seznam oz. razdelitev odgovornosti je zapisan na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/multimedij ski-center/impresum/473138>. Za vsebino, o kateri ste mi pisali, je po tem organigramu pristojna odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija Manica J. Ambrožič (rubriki Svet in Slovenija). Kot varuhinja ne morem sodelovati v razpravi o organizacijskih in kadrovskih rešitvah. Omenjam pa, da se skozi obravnave vsebinskih zadev zastavi tudi vprašanje odgovornosti za področja, ki jih iz uredniškega organograma za MMC ni mogoče razbrati, npr.: kateri odgovorni urednik je pristojen za spletne komentarje oz. moderiranje teh komentarjev ter naknadne posege v spletne članke (kot je to opredeljeno v Kodeksu Društva novinarjev Slovenija, čl. 16. in 16a), pa tudi, kdo ima pristojnosti oz. obveznosti glede naknadnega posega v AV vsebino, ki je dostopna na spletu (gl. Umik ali sprememba že objavljene novinarske vsebine?, poročilo za november, str. 28 oz. letno poročilo za 2020, str. 128).«

MENIM, da bi bilo smiselno, če bi pristojni ob morebitni vnovični razpravi o organizaciji MMC upoštevali tudi omenjene zadrege, s katerimi se v praksi - v obravnavi odzivov občinstva - srečujem kot varuhinja.«

Zadeva se navezuje na poglavje (Ne)pristransko o izraelsko-palestinskem sporu (televizija) na str. 4 in na poglavje Neobjavljen pogovor/očitek cenzure na str. 6.

Pritožba nad naslovom članka

Bralca **P. B.** je zmotil naslov spletnega članka Kralju Aleksandru smo lahko hvaležni, da je univerza ostala v Ljubljani, ki je bil na portalu rtvslo.si objavljen 16. maja.

»Po 30 letih samostojnosti kar ne nehate poniževati Slovencev. Če že pišete o takih stvareh, bi lahko kaj napisali tudi o tem kdo v Kraljevini je sploh prišel na idejo, da se univerza vzame Slovincem in priključi zagrebški. Namesto o zatiranju Slovencev v Kraljevini, pišete o nekakšni "hvaležnosti"... Pišete celo o "hvaležnosti" srbskemu kralju, da sploh še govorimo slovensko. O "hvaležnosti" Avstro-Ogrski pa ne boste napisali nobenega članka? Ali se nimamo ravno njim zahvaliti, da smo že od nekdaj bolj razviti od zaostalega Balkana in da danes živimo dosti bolje od njih? Poskušate nam vzeti še tisto malega ponosa, ki nam je ostal.«

Spletni članek je povzel vsebino TV-prispevka v oddaji NaGlas! (15. maj, TV SLO1). Urednica te oddaje **Saša Banjanac Lubej** pojasnila, da je za naslov članka izbrala citat iz izjave vsestranskega kulturnega delavca Aleksandra Stanislava Jurkoviča z umetniškim imenom Nani Poljanec, ki so ga predstavili v prispevku.

»Nani Poljanec je ustanovitelj Ljudskega muzeja v Rogaški Slatini, ki hrani številne predmete o slovenski zgodovini v času Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Celotna izjava sogovornika Nanija Poljanca (ki je tudi v celoti objavljena tako v prispevku kot v članku) se glasi:

"Kralju Aleksandru smo lahko hvaležni, da je univerza ostala v Ljubljani, ker so jo takrat hoteli pripojiti zagrebški univerzi. S tem bi Slovenci spotoma izgubili slovenski jezik,«

Celotna izjava je bila predolga za naslov, v ničemer pa ni izkrivljena. Menimo, da članek ne ponižuje nobenega, kvečjemu nasprotno: osvetljuje en del zgodovine, ki je bil do danes manj znan javnosti. Naj dodam še to, da je prispevek oziroma članek nastal v okviru oddaje NaGlas!, ki je namenjena pripadnikom etničnih skupnostih nekdanje Jugoslavije, ki živijo v Sloveniji.«

Varuhinja je bralcu še pojasnila, da je vir spletnega članka zapisan ob objavi na portalu rtvslo.si ter dodala:

»Menim, da sodi ohranjanje zanimivih in pomembnih podrobnosti iz slovenske zgodovine, pa naj si gre za življenje pod jugoslovansko ali habsburško krono ali kakšno drugo zgodovinsko obdobje, med temeljna domoznanska poslanstva javnega medija

Če vas zanima zgodovina Ljubljanske univerze, je smiselno spomniti, da je spletni portal RTV Slovenija ob stoletnici univerze, v letih 2019 in 2020, o tem pripravil obsežen spletni projekt v sodelovanju z univerzo:

<https://www.rtvlo.si/univerza100>.«

Teletekst: površnosti in napake

Varuhinja je uredništvo opozorila na telefonske pritožbe zaradi površnosti, napak in nedoslednosti na straneh teleteksta, predvsem na povsem neberljive strani v rubriki Na današnji dan, na manjkajoče besede ali stavke, ki se ne končajo in tudi na neobičajne uredniške odločitve. Urednico uredništva za nove medije **Kajo Jakopič** je prosila za uredniški razmislek o tem in napovedala, da bo v naslednjem obdobju v okviru komisije za MMV predlagala, da se pripravi in obravnava analiza delovanja teleteksta.

II. UPORABNIŠKE VSEBINE

Varuhinja je v maju prejela 16 odzivov na uporabniške vsebine portala rtvslo.si. Večina odzivov se je tudi v tem mesecu nanašala na moderiranje uporabniških komentarjev. Uporabniki so varuhinjo spraševali, kakšna so pravila moderiranja, zakaj so bili njihovi komentarji izbrisani oziroma, zakaj njihovi komentarji sploh niso bili objavljeni. Nekateri uporabniki so trdili, da pri moderiranju prihaja do cenzure. Varuhinja je uporabnikom pojasnjevala dolžnost medija, da moderira komentarje, jih spomnila na veljavni kodeks (<https://www.rtvlo.si/uporaba/pogoji-uporabe/455920>) in jim v branje predlagala rubriko s pogostimi vprašanji in odgovori (<https://www.rtvlo.si/rtv/kontakti-in-informacije/pogosta-vprasanja/pogosta-vprasanja-in-odgovori/487653>).

Varuh nima vloge nadmoderatorja, lahko pa posreduje, če med uporabniki in moderatorji pride do kratkega stika ali nesporazuma.

Po Zakonu o medijih (9. čl) je obveznost moderacije zapisana med dolžnosti izdajatelja medija, v etičnem Kodeksu Društva novinarjev Slovenije (16. čl.) pa za komentarje in druge uporabniške vsebine na spletu odgovarja odgovorni urednik. Varuhinja bo v okviru razprave o komentiranju, ki poteka na Komisiji Programskega sveta za MMV, predlagala, da se preuči tudi dilema dejanske odgovornosti.

III. STORITVE

Kako lahko v Švici spremljajo otroške vsebine na spletu?

N. T. H. je zastavila vprašanje glede možnosti ogleda otroških vsebin na portalu MMC v tujini, natančneje v Švici.

»Moja hčerka živi v Zurichu (poročena s Švicarjem in ima tri malčke - 7,5 in 3 leta). Vsi trije otroci imajo tudi slovensko državljanstvo in starejša dva že hodita tudi v slovensko šolo; vsi trije lepo govorijo slovensko. **Ali je možno, da bi hčerka imela dostop do RTV-MMC portala?** Večkrat pošljem CD-je z risankami in druge zgodbe, da slišijo slovenski jezik tudi preko "ekrana"; sicer v glavnem poslušajo/gledajo nemške otroške oddaje.«

Varuhinja se je pozanimala pri vodji MMC **Luki Zebcu** in urednici spletnega TV-portala **Barbari Brezavšček Stegeman**, ki je pridobila tudi mnenje Pisarne za avtorske pravice:

»Zadevo sem preverila pri pristojnih, ki bi staršem otrok, ki živijo v Švici, svetovali, da prek televizijskega portala RTV Slovenija: <https://www.rtv slo.si/tv/otroski> poiščejo vsebine, ki jih ustvari TV Slovenija in povečini niso zaklenjene zaradi t. i. geoblokade.

Geoblokada pomeni, da si neko vsebino smejo pogledati le gledalci na ozemlju Slovenije, v tujini pa le tisti gledalci, ki RTV Slovenija spremljajo iz držav EU, če so si na podlagi doma plačanega RTV-prispevka uredili vse potrebno za dostop. Podatki o tem so dostopni na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/racun/prispevek>.

Omejitve so sicer povezane z avtorskimi pravicami, zakupljenimi za območje posamezne države, kar ureja uredba (EU) 2017/1128 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o čezmejni prenosljivosti storitev spletnih vsebin na notranjem trgu. Ta uredba je, kot so pojasnili v avtorski pisarni RTV Sloveniji, v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah EU. Besedilo te uredbe se sicer nanaša tudi še na Norveško, Islandijo in Lihtenštajn, ki so članice Efte in EGP. Švica je članica Efte, vendar ni v EGP, zato besedilo uredbe za Švico ne velja.«

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Jezikovni zdrsji, sproščena govorica, tujke ...

Gledalec oddaje Dobro jutro **I. Š.** se je pritožil nad uporabo anglizmov v rubriki o modi.

»Pri spremljanju oddaje« Dobro jutro« se zdi da je pogoj pri modnih nasvetih » Ana in Lorella# znanje angleščine. Upoštevajoč dejstvo, da sem PRISILJEN plačevati naročnino pričakujem, da bom na nacionalki spremljal spored v SLOVENŠČINI, ki je v javni rabi zakonjena, brez klanjanja amerikanizmu, » must have, blazer, nude barva, itd«.

Ker plačujem jaz njih in ne obratno zahtevam, da se program odvija v slovenščini ali pa s podnapisi. Sicer je oddaja dobra in zanimiva, enako obe udeleženci.«

Varuhinja je pojasnila, da je v javnem mediju treba negovati lepo slovenščino, čim bližje zborni izreki tudi v sproščenih pogovorih, kakršne negujejo v oddaji Dobro jutro:

»Domnevam, da je za sogovornici velik izziv iskanje ustreznih slovenskih izrazov za mednarodni modni žargon. Upam, da bo vaše sporočilo, ki ga bom posredovala uredništvu v anonimizirani obliki, spodbuda, da se o tem pogovorijo in se jezikovno bolj potrudijo. Drži, da so tudi sleng, žargon, anglizmi itd. sestavni del sodobne slovenščine, vendar je treba v javnem mediju iskati boljše rešitve, kot rečeno: čim bližje zbornemu jeziku.«

Voditeljica oddaje in sovoditeljica rubrike o modi **Ana Tavčar Pirkovič** je napovedala, da bo pripravila pojasnilo o rabi privzetih besed na področju mode, ki ne ogrožajo slovenščine, ampak jo bogatijo.

Čigava banka?

Poslušalec Prvega **P. I.** se je pritožil na uporabo zaimka v oddaji Danes do trinajstih 31. maja.

»V napovednem delu poročil na radio Prvi (poročila 31-5-2021 ob 13:00) slisim, da bo Ameriski sklad Apollo prodal naso banko NKBM): "Ameriski sklad Apolo bo prodal naso banko NKBM". Napacno in sistematically uporabljate prvo osebo množine na napacnih mestih! Obrazložitev:

NKBM ni nasa banka ker ni moja. pa tudi nasa ni ker je od sklada Apollo, torej je njihova! Pravilno bi se napovedni del v poročila glasil takole:

"Ameriski sklad Apolo bo prodal banko NKBM", in nikakor ne: "Ameriski sklad bo prodal ****naso**** bank NKBM".«

Iz pojasnila **varuhinje**:

»Imate prav, banka NKBM seveda ni naša, saj ni v lasti državljanov in prebivalcev Slovenije, ki so občinstvo javnega medija oz. v konkretnem primeru Radia Slovenija. Ne gre torej za skupno lastnino ali svojino skupnosti, v katero bi novinarka ali novinar lahko štel-a tudi sebe.

Ob tem pa je treba povedati še, da se osebni zaimek "mi" oz. svojilni zaimek "naš" v medijskem jeziku pogosto uporabljata tudi v širšem pomenu, ko se želi izraziti splošno pripadnost skupnosti, npr. naše banke, naši športniki, v pomenu slovenske banke - banke v Sloveniji oz. slovenski športniki - športniki ki nastopajo v Sloveniji/za Slovenijo. Ko je bilo torej v oddaji, o kateri ste mi pisali, povedano, da bo ameriški sklad prodal "našo drugo največjo banko", je bil zaimek uporabljen v tem pomenu: druga največja banka v Sloveniji.«

II. OGLAŠEVANJE

Ponavljajoč in poneumljajoč oglas?

Varuhinja je vodjo Službe za trženje na Radiu Slovenija **Petro Melinc** in direktorja Radia Slovenija **Mirka Štularja** obvestila, da je prejela telefonske klice, v katerih poslušalci protestirajo zaradi ponavljajočega in po njihovem mnenju poneumljajočega, zavajajočega in vsiljivega oglasa za kolagen na Valu 202 in Prvem. Varuhinja je naslovnika prosila za razmislek, ali bi bilo mogoče takšne odzive upoštevati pri pogodbah z naročniki.

III. TEHNIČNE ZADEVE

Preglasna glasbena podlaga!

Gledalka **V. V.** je izrazila kritiko nad (pre)glasnimi glasbenimi podlagami televizijskih programskih vsebin:

»Namreč v raznih prispevkih v različnih oddajah (Tednik, Studio City, Tarča, Dnevnik...) predvajate v ozadju neko glasbeno spremljavo, ki je včasih celo glasnejša kot glas govornika. In to je zelo moteče, še posebno za starejše ljudi, ki bi se radi osredotočili na poročanje prispevka, ne pa na neko cvilečo in motečo spremljavo. Imamo kar nekaj starejših ljudi v družini, v sorodstvu in v domu upokojencev, ki so izrazili to nezadovoljstvo, saj so večino dneva pred televizorji. Prosim, poskusite kaj urediti na tem področju.« (**V. V.**)

Varuhinja je podala načelno pojasnilo, da je glasba sestavni del televizijske produkcije, tako kot govor, slika, grafika, šumi itd:

»Pomembno pa je, da je zvočna slika kakovostna, da torej razmerje med govorom in glasbo (ozadjem) ne moti razumljivosti povedanega. Na razumljivost poleg kakovostne zvočne slike vpliva še marsikaj, najpogosteje ustrezna nastavitve televizorjev in primernost zvočnikov, velikokrat pa tudi okvara ali pešanje sluha pri gledalcih. Programskim ustvarjalcem večkrat povem, da v Sloveniji živi četrta milijona ljudi, ki ne slišijo ali slišijo slabše. Zato je tem bolj pomembno, da pri tehtanju o primerni glasbeni podlagi in o ustrezni glasnosti sprejemajo konservativnejše odločitve in dajo prednost razumljivosti in slišnosti govora. Večkrat povem, da ni upravičeno pričakovati, da bi imeli vsi gledalci TV Slovenija brezhibne TV naprave z najboljšimi možnimi zvočniki in nastavitvami, s katerimi bi lahko poustvarili zvočno sliko, kot je bila morda ustvarjena v idealnih RTV-pogojih.«

Tehnične težave na TV SLO 3

Posnetek brez tona

Gledalec **G. H.** se je pritožil nad posnetkom 29. redne seje odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide, ki je bil na Parlamentarnem programu predvajan 5. maja v zgodnjih jutranjih urah, saj na posnetku ni bilo tona.

»Ugotovili smo, da del seje kjer se je obravnavalo 2. točko ni bil predvajan, še huje pa je ugotovitev, da posnetka te seje, čeprav je bil v programu napovedan, ni bilo mogoče dobiti za nazaj v sistemu predvajanja programov Predvajaj.si. Na ponovljenem posnetku brez glasu in slike (videti je bilo le kot slikice na drsniku) ni pisala nobena opomba o kakršnikoli tehnični težavi. Da posnetka ni bilo mogoče gledati za nazaj mi je potrdilo več ljudi na različnih sistemih predvajanja.«

Varuhinja je po poizvedovanju gledalcu sporočila, da se je posnetek predvajal brez tona zaradi tehničnih težav. Gledalcu je posredovala informacije o tem, kdaj je bil posnetek predvajan brez tehničnih težav ter kje je dostopen za ogled.

Gledalec je v odgovoru na odgovor ocenil, da je šlo za »sabotažo«, **varuhinja** pa je pojasnila, da se žal tehnične napake dogajajo:

»Ne poznam sistema, ki bi bil brezhiben. Pomembno je, da se napaka popravi in da se izpeljejo vsi potrebni postopki, da ne pride do ponovitve. Menim, da je uredništvo ustrezno poskrbelo za to, ko je naknadno predvajalo brezhiben posnetek v celoti. Ta posnetek je v integralni obliki dostopen tudi na spletu. Javni medij pri predvajanju seje DZ in parlamentarnih delovnih teles nikoli ne posega v vsebino, ne glede na to, kdo izreka ostre besede na račun katere koli politične skupine – opozicijske ali koalicijske. Ne vem, kakšne težave je imel pri predvajanju operater, prek katerega gledate TV Slovenija. V posnetku, ki ga je v eter posredovala TV Slovenija, so bile težave s tonom, video pa je bil korekten. To sem osebno preverila na izhodnem disku RTV. Zakaj je pri vašem operaterju zmanjkala tudi slika, pa je verjetno vprašanje za tega operaterja. Vaše osebno razočaranje razumem in si iskreno želim, da se takšni primerni ne bi več ponovili.«

Povzetek tehničnega poročila, ki ga je pripravil vodja TV Produkcije **Jože Knez**, na podlagi podatkov, ki jih je prejel iz Parlamentarnega programa (novinar Fabjan, realizator Šverko), in poročila administratorja Quantela Martina Beleta.

»Po informacijah, ki sem jih prejel: na Quantelu je bil za predvajanje pripravljen posnetek, ki je bil povsem korekten. Pri predvajanju pa je ton izginil. Napaka se je pojavila že večkrat, vse od začetka uporabe tega sistema, torej vsaj osem let. Takrat so bila podana ustrezna navodila, kako se temu izogniti.«

Administrator je vnovič zapisal navodila. Varuhinja meni, da je to dobra priložnost, da se osveži poznavanje teh navodil, da bi se izognili ponovitvi neprijetne napake.

Moteča grafika

Varuhinja je odgovorni urednici **Manici J. Ambrožič** in vodji TV Produkcije **Jožetu Knezu** in pisala zaradi izvedbene v prispevku na TV SLO3, 26. 5. (Pogovora s palestinskim in izraelskim veleposlanikom za Slovenijo). Opozorila je, da grafična pasica TV SLO 3 s sprotnimi novicami (t. i. kravl) delno prekriva podnapise tujega govornika. Analiza je pokazala, da je šlo za človeško napako, saj v predvajalniku ni bilo ustrezno označeno, da se zaradi podnaslovljene vsebine v trajanju prispevka ne sme predvajati pasica. V spletnem arhivu je naknadno arhiviran popravljen posnetek.

IV. SPLOŠNO

Covid-19: informiranje o javnem zdravju, maj

Poročanje o cepivih

Varuhinja je prejela 15 sporočil, povezanih s poročanjem o cepivih, med njimi jih je bila večina poslanih na več naslovov, varuhu pa v vednost. Skupni imenovalec: pričakovanje pošiljateljev, da bo javni medij enak programski čas namenjal argumentom za in proti cepivom oz. zagovornikom in nasprotnikom cepljenja. V sporočilih so bile navedbe o nevarnostih cepiv, za katere so pošiljatelji menili, da jih javni medij namenoma prikriva.

Varuhinja v skupinskih dopisovanjih ni sodelovala. V odgovorih pošiljateljem, ki so želeli njen odziv, je ponovila smernice za poročanje o javnem zdravju, skrb za preprečevanje širjenja dezinformacij in pojem lažnega uravnoteževanja, ki se mu mora javni medij izogibati.

Med odzivi je bilo tudi pismo z naslovom Poziv k izvrševanju pooblastil in objektivnemu posredovanju informacij, ki ga je podpisala **Esmeralda Vidmar**, v imenu skupnosti civilnih iniciativ in gibanj Odvetniki za človekove pravice (Civilna iniciativa delavci VIZ proti prisili, Civilna iniciativa Otrok ne damo, Civilna iniciativa Maske dol, Civilna iniciativa Odprimo Slovenijo, Starši za ustavno pobudo proti nošnji mask v OŠ, Civilna iniciativa Združeni gostinci, Združenje za naravni razvoj otrok, Odbor za človekove svoboščine, Gibanje zdrava družba, Civilna iniciativa za nadzor nad delom uradnih oseb, Iniciativa slovenskih zdravnikov).

V pismu se pošiljatelji odzivajo na varuhinjin odgovor pritožnikom v povezavi s poročanjem o epidemiji, ki je bil objavljen v poročilu za april (Covid-19: informiranje o javnem zdravju, april, str. 38), v katerem je bilo mdr. zapisano:

»Spletnih objav o virusu, epidemiji, znanstvenih dognanjih, strokovnih pogledih, testiranju, cepljenju itd. ne komentiram, še zlasti ne na neverodostojnih platformah ali na družbenih omrežjih. Nekateri pošiljatelji so omenili spletno stran www.slovenskizdravniki.si, ki pa je žal anonimna, saj ni mogoče ugotoviti, kdo jo je ustvaril in kdo stoji za njo. Novinarji javnega medija nepreverjenih in anonimnih virov ne smejo uporabljati.«

Poudarek iz odziva:

»Vaše stališče je po našem mnenju zmotno in nepravilno, pri čemer bi moralo biti vaše vodilo v skladu s smernicami glede podajanja vsebin v javnem mediju, kakor tudi sami navajate:

'...Vendar pa je za celovit prikaz javnozdravstvenih tematik, ki očitno tudi delijo in sprožajo nasprotovanja, treba poiskati ustrezen način za vključitev ločenih pogledov in pri tem upoštevati vsakokratni fokus, kontekst in žanr obravnave. Kako obravnavati razlage in mnenja, ki se napajajo pri osamljenih znanstvenih oz. strokovnih argumentih ali v teorijah zarote? Vsekakor ne s posmehovanjem, norčevanjem,

vzvišenostjo in podcenjevanjem. Menim, da je treba prisluhniti tudi pomislekom in zadržkom zanikovalcev, dvomljivcev, proticepilcev in pri odgovornih v imenu tega dela občinstva iskati odgovore na njihova vprašanja, dvome in strahove.'

Čemur ne vi kot tudi mediji očitno ne sledite.

V vašem stališču je pomembno sporočilo: na dvome, ki se porajajo (v toku zgodovine je dvom gonilo razvoja) je treba najti odgovore. V isti sapi ste do drugače mislečih pejorativni: proticepilci je izraz, ki je po WHO-ju od leta 2019 označen kot neprimeren. Gre namreč za skupine ljudi, ki jih je na podlagi težkih osebnih izkušenj (neželenih učinkov) strah zase ali za svojega otroka. Dokler ta strah ne dobi jasnih odgovorov, sprejemanja odgovornosti za nastale posledice inp., je izraz anticepilec, žaljiv. Gre za ljudi, cenjena varuhinja, ki so se cepili (ali so v imenu kolektivne odgovornosti cepili svoje otroke) in utrpeli težke poškodbe.

Ne glede na to, da kot novinarji javnega medija nepreverjenih in anonimnih virov ne smete uporabljati, ste v skladu z vašo novinarsko vlogo na javnem mediju dolžni preveriti tudi takšne informacije in ugotoviti ali za njimi stoji kakšen kredibilen vir, ki bi jih morebiti potrdil. Namreč, vloga novinarjev je tudi in zlasti ta, da tudi sami raziskujejo in preverjajo razne neuradne informacije in vire, ki so v nasprotju z uradnimi viri ter tako poskušajo na podlagi lastnega novinarskega raziskovalnega dela določeno tematiko osvetliti iz čim več zornih kotov ter ponuditi občinstvu čim večji nabor relevantnih informacij. Glede na to, da za spletnimi objavami na neverodostojnih platformah in družbenih omrežjih stojijo razni strokovni članki, intervjuji, raziskave, analize, opozorila, izjave in mnenja ipd. mnogih uglednih vrhunskih strokovnjakov (le nekaj od številnih, ki so dostopne, je navedenih spodaj s povezavami nanje), prav tako pa ne glede na anonimnost spletne strani www.slovenskizdravniki, pri čemer je že iz naziva spletne strani »Iniciativa slovenskih zdravnikov« (in ki spada pod World Doctor's Alliance) očitno, da gre za združenje zdravnikov, ki predstavljajo medicinsko stroko in želijo preko javnega medija podati svoja mnenja, poglede in stališča, je nedopustno, da ste te vsebine označili kot neverodostojne in nepreverjene oziroma kot anonimni nekredibilen vir.

Ne dvomimo, da se zavedate, da je družbena funkcija množičnih medijev komuniciranje, nadzorovanje

okolja, povezovanje delov družbe in prenašanje dediščine iz generacije v generacijo. Pri čemer imajo mediji tudi funkcijo podeljevanja statusa, uveljavljanja družbenih norm in narkotično disfunkcijo, funkcijo družbene akcije ter funkcijo vsiljevanja družbenih norm. Pri čemer naj bi bila glavna funkcija medijev zagotavljanje različnih informacij in mnenj o temah, ki so v javnem interesu. Zato mediji ne smejo obravnavati informacij, kot da so same sebi namen, ampak kot sredstvo, ki prispeva k razvoju

posameznika ter družbe. Torej, če so množični mediji za prebivalke in prebivalce glavni vir informacij, se ob tem odpira vprašanje njihovih učinkov. Dokler mediji poročajo izrazito enostransko in enoznačno ni moč govoriti o objektivnem informiranju prebivalstva. Celo dr. Čebaškova je pred časom opozorila na neenotnost stroke, ki je v svetovnem merilu povsem običajen pojav.«

V pozivu je še zapisano, da varuh ne bi smel zgolj odgovarjati na odzive, ampak delovati tudi proaktivno na način, da bi programske ustvarjalce spodbujal, naj odprejo javno razpravo tudi za tiste, ki se z uradnimi stališči ne strinjajo.

Varuhinja je z vsebino pisma seznanila uredništva, ki pripravljajo informativne vsebine in se o načinu poročanja o javnozdravstvenih temah vnovič pogovorila in posvetovala z uredništvu. Iz odgovora na pismo:

»Menim, da občinstvo od javnega medija upravičeno pričakuje celovite informacije o vseh javnopomembnih vidikih epidemije. Ko gre za vidik zdravja (delovanje virusa, njegovo širjenje, omejevanje okužb, zdravljenje bolezni, testiranje, cepljenje itd.) in delovanje javnozdravstvenega sistema, celovitost pomeni, da morajo informacije in nasveti temeljiti na znanstvenopreverjenih dejstvih, ki jih novinarji črpajo iz kredibilnih virov oz. jih sporočajo in razlagajo kompetentni in usposobljeni strokovnjaki z znanjem o medicini, imunologiji, virologiji, mikrobiologiji itd. Ni utemeljeno pričakovati, da bi medij sodeloval v lažnem uravnoteževanju na način, da bi soočil strokovne argumente, ki temeljijo na znanosti in o katerih velja soglasje med domačimi in tujimi eksperti, in osamljena stališča posameznih zdravnikov oz. mnenja strokovno nepodkovanih ljudi, ki ne zaupajo ekspertizi.

Citiranje nekredibilnih virov, mdr. nepreverjenih, iztrganih, predrugačenih, zavajajočih objav na družbenih omrežjih ali zapisov na spletnih platformah, za katere ni mogoče ugotoviti, kdo stoji za njimi, v javnem mediju ni dovoljeno.

Javni medij je dolžan sproti sporočati vse strokovno potrjene informacije in nova znanstvena dognanja, ki zadevajo javno zdravje – kar tudi počne. Stroka o virusu, različnih sevih in različnih obrazil bolezni, kakor tudi posledicah za prebolevnike danes ve veliko več kot lani spomladi, ob izbruhu pandemije. Kdor spremlja programe javnega medija, je o ugotovitvah ves čas na tekočem, saj o tem redno govorijo največji eksperti področja. Ti velikokrat povedo tudi, kaj vse so še neznanke oz. katerih neznank še niso razvozlati. Navedbe, da medij ta vidik zamolči, so netočne.

Informacija, ki je redno sporočana občinstvu javnega medija, je mdr. tudi to, da so cepiva v eksperimentalni fazi uporabe, zakaj se je EMA kljub temu odločila odobriti cepiva (oz. katerih ne in zakaj), kakšna so tveganja in morebitni stranski učinki, kakšne so cepilne politike različnih evropskih in drugih držav itd. Navedbe, da javni medij o tem ne poroča, so netočne.

Ko gre za družbeni, pravni, finančni in gospodarski vidik epidemije, npr. ukrepe za omejeno gibanje, ustavitve življenja, šolanje, uporabo zaščitnih sredstev, modele sproščanja in nasploh različne odloke, ki regulirajo ravnanja in življenje prebivalstva in jih sprejema vlada, je dolžnost javnega medija, da te informacije sporoča ažurno, natančno in razumljivo. Družbene konsekvence so v javnem mediju tudi redna tema kritičnih in polemičnih razprav ter novinarskih raziskav. Občinstvo javnega medija je sprti seznanjeno, če je nek politični ukrep uveljavljen brez soglasja ali konsenza strokovne skupine, če sodne inštanice razveljavijo posamezne odloke itd. Navedbe, da javni medij o tem ne poroča, so netočne.

Javni medij poroča tudi o raziskavah, ki povedo, kolikšen delež prebivalstva podpira ukrepe, jim nasprotuje ali je do njih zadržan. To velja tudi za odnos do cepljenja. Dolžnost medija je, da v imenu tistih, ki imajo zadržke in osebne strahove preverja dileme in poišče jasne in razumljive odgovore. Menim, da novinarji to dosledno počnejo – zlasti v zadnjem času je malo informativnih oddaj, v katerih se v imenu javnosti ne bi zanimali o neželenih učinkih cepiv, o možnih konsekvencah, o cepilni (ne)strategiji, pa tudi o prostovoljnem in obveznem v javnozdravstveni politiki, slovenski, evropski in svetovni, vključno z digitalnim evropskim kovidnim potnim listom.

Drži, niso vsi, ki se ne cepijo, proticepilci. Med njimi je – kot potrdijo tudi raziskave – veliko takšnih, ki imajo s cepivi slabo izkušnjo, ki imajo za zadržke zdravstvene argumente, ki so nasploh nezaupljivi do uradne medicine, ki imajo kakšno od fobij (pred iglo, vbodom, posegom v telo ali cepivom), ki so naklonjeni alternativnim pristopom v zdravljenju itd. Beseda proticepilci nima pejorativnega pomena, ampak je okrajšava za nasprotnika cepljenja nasploh. Beseda se uveljavlja tudi v slovenskem zbornem jeziku (gl. npr. <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje/proticepilsko-gibanje#v>).

Ni mi znano, da bi WHO prepovedal ali odsvetoval uporabo takšne besede, čeprav sem podrobno pregledala njihove spletne objave glede virusa, pandemije, priporočenega cepljenja itd. Povsem pa lahko razumem, da besedo kdo sprejema tudi drugače, na kar ste me opozorili, zato se ji bom skušala izogniti.«

Ponovno prikazujete cepljenje

Gledalka **H. U.** je pisala zaradi prikazovanja injekcij pri poročanju o temah, povezanih s covidom in cepljenjem.

»O covidu, cepljenju, testiranju vemo vsi že vse na pamet. Zakaj nas morajo posiljevati še s temi nazornimi prikazovanji. Včasih niso prikazovali niti narkomanskih pikanj, zdaj pa ne mine pet minut, da ne bi na vseh kanalih pri poročilih, dokumentarnih oddajah itd gledali uporabe igel.«

Varuhinja je pojasnila, da je uredništvo že večkrat pozvala, naj bodo uvidevni do gledalcev pri prikazovanju prizorov cepljenja:

»Navedla sem veliko argumentov za to, tudi različne oblike fobij, ki jih ima znaten del prebivalstva – ne gre torej le za neprijetne občutke, ampak hude oblike strahu pred iglami, vbodi in cepljenjem. V uredništvu Informativnega programa novinarji očitno argumente zavračajo kot neutemeljen poseg v njihovo delo. Kar seveda ni. Tudi vaše sporočilo bom posredovala uredništvu, vnovič apelirala k razumevanju in spoštovanju občinstva, zavedanju prezasičenosti z nepotrebniimi, odbijajočimi in zastrašujočimi posnetki in k etičnemu prikazovanju posegov v človekovo telo.«

Program RTV Slovenija ob krščanskem prazniku

Kolikšna pozornost binkoštnemu prazniku?

Varuhinji v sredi maja pisal **J. R.**, ki ga je zanimalo, kako bodo letos v programih RTV Slovenija spremljali binkoštni praznik. Spomnil je, da ji je o tem že pisal, in sicer l. 2018, ko je bil po njegovem mnenju praznik skoraj povsem spregledan (gl. poročilo za maj 2018, str. 53).

»Sem sicer že pozen, ker binkoštni praznik je že v nedeljo, a kljub temu sem vas želel spomniti na to vprašanje, ki še vedno ni zadovoljivo rešeno. Vsaj po tem, kar sem mogel zaznati v zadnjih dveh letih. Kako bo letos?«

Varuhinja je posredovala informacije glede napovedanih vsebin:

»TV Slovenija bo za binkoštni praznik neposredno prenašala praznično bogoslužje iz župnije Šentjur pri Celju. Maševal bo župnik Vinko Čonč. V sporedu [TV Slovenija](#) sem opazila še tri vsebine, ki bi vas utegnile zanimati v prazničnem kontekstu, in sicer oddajo Ozare, v kateri bo razmišljala Dubravka Turinski (TV SLO1 ob 11.15), oddajo Obzorja duha, v kateri bodo na binkoštno nedeljo spregovorili tudi o »preroku upanja« Danteju in njegovi Božanski komediji (TV SLO1 ob 11.20) ter večerni dokumentarec z naslovom Vstanite v suženjstvo zakleti – o duhovniku, pisatelju, doktorju literarnih ved in redovniku kapucinov Karlu Gržanu (TV SLO1 ob 22.15).

Na Radiu Slovenija pa bo že v jutranji Duhovni misli o Binkoštih razmišljal Milan Knep ([Prvi](#) ob 5.50), ob 10. uri bo prenos binkoštna sv. maše, zvečer, ob 23.05, pa bo na sporedu še Literarni nokturno, v katerem bodo predstavljena dela religioznega pesnika Vladimirja Truhlarja (»Tiho pisanje duha«).

Praznično bo obarvan tudi [program Ars](#): tam bodo binkoštnemu prazniku posvetili celotno oddajo Musica Sacra (ob 9.25), oddajo Sedmi dan, s katero bodo obiskali župnijo Hajdina – Slovenske Konjice (18.00) in glasbeno oddajo Orgelske skladbe na binkoštna teme (18.30). Tudi na tem programu bodo prenašali binkoštno mašo ob 10. uri, prej omenjeni Literarni nokturno pa bo na Arsu na sporedu ob 19.50.

Menim, da je spored skladen s Programsko-poslovnim načrtom za l. 2021, ki ga sprejema Programski svet RTV Slovenija.«

Naslovnik je bil z odzivom in programom zadovoljen, pogrešal pa je poročanje v informativnih oddajah:

»Kolikor sem mogel zaznati, sploh ni bil omenjen (morda pa mi je kaj tudi ušlo?) Prva novica dneva je bila pač kolesarska dirka po Italiji, ki je pač šla tudi če z ozemlje naše države.... Kadar je v Sloveniji državni praznik ali dela prost dan, je pri informativnih oddajah praviloma to prva novica. Tako bi moralo biti tudi pri binkoštnem prazniku, tudi če morda ne sledi prispevek o kakšnem dogodku na temo praznika. Če bi bila v prihodnosti odpravljena še ta pomanjkljivost, potem bi bila zadeva uravnotežena. Srčno upam, da se bo za naprej tako zgodilo.«

Binkošti so krščanski praznik!

Gledalka **T. H.** je opozorila, da so na binkoštno nedeljo (23. 5.) v televizijskem Dnevniku netočno poročali, da ta dan praznujejo katoličani.

»Binkošti namreč niso samo katoliški praznik, temveč so praznik vseh kristjanov, so pa tudi praznik Judov. Pretekla binkoštna nedelja kot praznik rojstva Cerkve je bila tako praznik vseh »zahodnih kristjanov« (pripradniki Vzhodnih pravoslavnih Cerkva oziroma »vzhodni kristjani« prihod Svetega duha praznujejo kasneje, v judovskem izročilu pa se binkošti praznujejo sprva kot praznik žetve, kasneje pa v spomin na čas, ko je bila Judom izročena Tora).«

Varuhinja se je na podlagi upravičenega opozorila pod drobnogled vzela tudi poročanje Radia Slovenija in MMC o prazniku in pošiljateljici odgovorila:

»Žal sem tudi tam naletela na nepravilnosti. V radijskih informativnih oddajah so skozi dan pravilno sporočali, da gre za velik krščanski praznik, iz Radijskega dnevnika ob 19. uri pa bi bilo razumeti, kot bi binkošte praznovala le RKC. V spletni novici je bila vsebina praznika pravilno povzeta, v podpisu pod videoizsek pa so bili omenjeni le katoličani.«

Varuhinja je gledalkin odziv posredovala več urednikom, pristojnim za informativne in verske oddaje na radiu, televiziji in spletu. Pozvala jih je k večji natančnosti in tudi k boljšemu medsebojnemu sodelovanju v pripravi verskih vsebin za informativne oddaje. Za konkreten odziv je zaprosila odgovorno urednico Informativnega programa TV Slovenija, saj se gledalkino pismo izrecno nanašalo na Dnevnik. Odgovorna urednica **Manica J. Ambrožič** je odgovorila:

»Gledalka je opozorila na pomembno in zelo občutljivo temo, ki se tiče celovitega in točnega informiranja o ne le verskih, pač pa o vseh praznikih. Spoštljivost je beseda, ki jo pogosto omenjam, ko se v uredniški razpravi dotikamo obeleževanja praznikov, in zdi se mi, da se včasih zaradi hitenja pri nastajanju dnevnoinformativnih oddaj, občasno pa – priznajmo si - celo zaradi površnosti zgodi, da svoje naloge ne opravimo dovolj celovito in v skladu s pričakovanji gledalcev.

Z mnenjem in opozorilom gledalke se strinjam in se opravičujem za necelovitost naše informacije glede krščanskega praznika.«

V. VARUHINJA

Priporočila za PPN 2022

Varuhinja je tudi letos v času, ko se začenja pripravljati programsko produkcijski načrt za naslednje leto, iz odzivov občinstva izluščila nekaj ponavljajočih se vprašanj, mnenj in predlogov ter napisala priporočila, ki so lahko v oporo snovalcem PPN 2022. Priporočila so v celoti objavljena kot **PRILOGA 3** na strani 55.

PRILOGE

PRILOGA 1: Poročilo v zadevi Neobjavljen pogovor/očitek cenzure

V vednost sem prejela pismo novinarja TV Slovenija Nejca Krevsa z dne 14. 5. 2021, s katerim člani Programskega sveta RTV Slovenija seznanja s potekom priprave novinarskega prispevka za Odmeve, ki nato ni bil objavljen. Meni, da je bil deležen pritiska in cenzure s strani odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija Manice J. Ambrožič.

Član Programskega sveta Žiga Kušar, ki je varuhinji posređoval pismo, je predlagal, da ga upošteva v obravnavi svetnikove pritožbe glede novice o bližnjevzhodnem spopadu, ki je bila na rtvslo.si objavljena 13. maja.

Po preudarku sem se odločila, da o zadevi napišem ločeno poročilo, saj novinarjevo pismo ni neposredno povezano s spletno novico (različna medija, različna avtorja), predvsem pa odpira druge dileme programskih, poklicnih in etičnih standardov, **ki jih je pomembno posebej razjasniti, v prvi vrsti vprašanje vloge urednikov, odgovornosti za objavljeno vsebino, obveznosti posvetovanja, dolžnosti novinarjev ter nedovoljenih posegov v programske vsebine oz. cenzure.** Razlogi za ločeno obravnavo so tudi odmevnost zadeve v širši javnosti, ločena obravnavo v okviru Komisije Programskega sveta za informativne vsebine ter metodologija programskega nadzora v primeru, ko je pritožnik programski ustvarjalec oz. drugi zaposleni na RTV Slovenija.

1. Vsebina novinarjeve pritožbe in odziv urednice (poudarka)

Novinar v pismu opisuje, da se je z urednikom Odmevov dogovoril o pripravil prispevka o oboroženem spopadu med Izraelci in Palestinci, v katerega bo vključil tudi izjavo izraelskega veleposlanika.

»Po nekaj urah, ko sem že pripravil vsebino prispevka, me je urednik oddaje Odmevi dr. Valentin Areh obvestil, da prispevka ne more objaviti, ker je tako zahtevala odgovorna urednica informativnega programa Televizije Slovenija Manica Janežič Ambrožič.

Ko sem se obrnil na njo, sem dobil odgovor, da je objava prispevka z veleposlanikom nedopustna, saj naj bi bila predstavljena le ena plat zgodbe.

Spomnil sem jo, da imamo v isti oddaji pred mojim prispevkom tudi prispevek kolegice Karmen W. Švegl, kjer so izražena mnenja obeh strani, zato je gotovo ekskluzivna izjava veleposlanika v mojem prispevku dodana vrednost v oddaji in omogoča, da si gledalec zagotovi širšo sliko situacije, ki nikakor ni enoznačna.

V prihodnje si želim, da takšnih pritiskov, še več cenzure, ne bi doživljal, saj sem kot novinar zavezan k verodostojnosti, etičnosti in odgovornosti, ki jo imam do gledalcev«

Odgovorna urednica je zavrnila očitke o pritisku in varuhinjo seznanila, da je o zadevi potekala širša razprava v okviru uredništva in tudi vodstva TV Slovenija.

»Obtožbe o moji domnevni cenzuri odločno zavračam in poudarjam, da je cenzura v novinarstvu in pri uredniškem delu povsem nedopustna in to sem ob pojasnjevanju uredniških odločitev že večkrat javno zagovarjala.

V petek, 14. maja smo se na jutranjem uredniške sestanku seznanili s tem, da bo kolega posnel pogovor z izraelskim veleposlanikom, zadolženim za Slovenijo. V dneh pred tem smo se sicer pogovarjali o pogovoru s slovenskim veleposlanikom oziroma veleposlanico v Izraelu, ne pa tudi o izraelskem veleposlaniku.

V petek smo se tako na jutranjem uredniškem sestanku dogovorili, da bomo s slovensko veleposlanico posneli daljši pogovor za Odmeve. Glede veleposlanika Izraela pa sem predlagala, da posnamemo njegovo izjavo.

V Informativnem programu TV SLO smo zavezani vsestranskosti in uravnoveženosti poročanja in skladno s poklicnimi merili in standardi predstavljamo stališča vseh strani v sporu. Tako bo tudi v prihodnje.

Zagotavljanje pluralnih in celovitih informacij je še posebej pomembno v času predsedovanja Slovenije Svetu Evropske unije, zato o občutljivih zunanjepolitičnih vprašanjih, med katere sodi tudi bližnjevzhodni konflikt, uredniško še posebej skrbno sprejemamo odločitve o vsebinah in vsem relevantnim sogovornikom in stališčem zagotavljamo programski prostor.«

2. (Ne)objava programske vsebine

Novinar se je pritožil, ker v Odmevih, 14. 5. 2021, ni bila objavljena programska vsebina v obliki, kot jo je pripravil. Kot varuhinja se o vsebini, ki ni bila objavljena, ne smem izrekati (9. člen [pravilnika o delovanju varuha](#)), lahko pa preverim, kaj navedbe o očitnem nesporazumu oz. kaj je bilo dejansko objavljeno in o tem podam mnenje.

Odmevi, 14. 5. 2021 so bili v veliki meri posvečeni bližnjevzhodnemu spopadu. Od skupaj 33 minut oddaje je bilo tej temi posvečenih 23 minut. V tematskem sklopu, ki je vseboval obsežen pogovor z bližnjevzhodno dopisnico Karmen W. Švegl in slovensko veleposlanico v Izraelu Andrejo Purkart Martinez, je bila objavljena tudi daljša izjava izraelskega veleposlanika za Slovenijo Ejala Sele. V napovedi je bilo povedano, da je izjavo posnel novinar Nejc Krevs.

(<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174775772?s=tv>)

Odgovorna urednica je 26. 5. 2021 varuhinjo seznanila, da je novinar posnel tudi pogovor z veleposlanikom Palestine Salahom Abdelom Šafinom in da bo celovit prispevek, ki bo vključeval pogovora z obema veleposlanikoma, izraelskim in palestinskim, objavljen na TV SLO3, 26. 5. 2021, in isti dan tudi na rtvslo.si. Programska vsebina je tudi dejansko bila objavljena v obeh medijih RTV Slovenija.

(<https://4d.rtv slo.si/arhiv/tv-informativni/174778686>; <https://www.rtv slo.si/svet/bliznji-vzhod/sela-upamo-da-bo-premirje-trajno-safi-mislim-da-smo-si-vsi-oddahnili/581728>).

3. Cenzura

Novinar je uredničino odločitev, da v Odmevih, 14. 5. 2021, ni bil objavljen prispevek, kot ga je pripravil, označil za pritisk in cenzuro. Odgovorna urednica je očitek zavrnila.

Cenzuro v najširšem pomenu besede razumemo kot preprečitev objave informacije, brez poklicno utemeljenih argumentov in s pozicije moči, običajno z namenom prikritja te informacije – npr. zaradi njene domnevne občutljivosti, škodljivosti, neprimernosti, neprikladnosti, pohujšljivosti, z motivom političnega oz. družbenega komformizma, ugajanja skupinam pritiska ali oblastem itd.

Posledica preprečitve objave neke informacije, ki je v javnem interesu, bi pomenila kršitev pravice javnosti do obveščeniosti. Poseg v konkretno programsko vsebino, da bi izločili ali spremenili informacijo, in objava tako spremenjene vsebine brez dogovora z novinarjem, pa bi bila tudi kršitev novinarske oz. avtorske integritete.

V Poklicnih merilih in načelih novinarske etike RTV Slovenija je v tč. 14.3 **izrecno zapisana dolžnost novinarjev in urednikov javnega medija, da se zoperstavijo sleherni obliki cenzure:**

»V skladu z Ustavo Republike Slovenije, ki zagotavlja pravico do svobodnega in neodvisnega obveščanja, je kakršna koli oblika cenzure protizakonita in neetična. Uredniki in novinarji RTV Slovenija zato ne bodo podlegali nikakršnim posrednim ali neposrednim pritiskom, naj cenzurirajo svoje prispevke in oddaje. Novinarji RTV Slovenija se prav tako ne bodo zatekali k raznim oblikam konformistične samocenzure, saj je konformizem tuj neodvisnemu in avtonomnemu novinarstvu. Velike previdnosti, ki je potrebna pri objavljanju neavtoriziranih vsebin z interneta, ni mogoče enačiti s cenzuro. O morebitnih poskusih cenzure bodo novinarji, uredniki oz. programsko vodstvo obvestili javnost. Če bodo prispevki naših novinarjev, ki poročajo iz drugih držav, cenzurirani, pa bomo na to naše gledalce in poslušalce posebej opozorili.« (<https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/zakoni-predpisi-in-dokumenti/pravilnik-o-poklicnih-standardih/475078#14.3>)

MENIM, da v konkretnem primeru ni mogoče govoriti o cenzuri.

Prvič zato, ker javnosti ni bila prikrita nobena pomembna informacija o poteku konflikta na Bližnjem vzhodu, drugič zato, ker je pristojna odgovorna urednica svojo odločitev o zadržanju objave v obliki, kot je bila pripravljena, novinarju pojasnila in utemeljila s poklicnim argumentom celovitosti, tretjič zato, ker v avtorski prispevek ni bilo poseženo od zunaj na način, da bi bila vsebina spremenjena, in četrtič zato, ker je bila informacija, ki jo je pridobil novinar, to je stališče izraelskega diplomata, javnosti tudi posredovana, in sicer najprej že isti večer, v Odmevih, 14. 5. 2021, v obliki izjave in z navedbo vira, nato pa še v celovitem televizijskem in spletnem prispevku istega avtorja 26. 5. 2021.

4. Vloga urednika, dolžnost posvetovanja

Urejanje vsebin – programa, časopisa, portala, oddaje, rubrike ali prispevkov – je imanentno urednikovo delo. Uredniškega urejanja ni mogoče enačiti s cenzuro ali pritiskom, ki pomenita neargumentirano vplivanje na vsebino ali nedovoljeno poseganje v vsebino.

Kot sem zapisala v obravnavi sorodnega primera v decembru 2019, **uredniki ne le smejo, ampak tudi morajo urejati programske vsebine:**

»Urejanje je njihovo delo in poklicna naloga. Največjo odgovornost v medijski obdelavi informacij (v njihovem odbiranju, razvrščanju in umeščanju ter v odločanju o fokusu, kontekstu in žanru vsakokratne obravnave) nosijo **odgovorni uredniki, ki po zakonu odgovarjajo za sleherno objavljeno informacijo** (in seveda tudi za popravke objav ali odškodnine zaradi spornih objav). Odgovorni uredniki so vsebinsko najmočnejše figure v uredništvih, zato medijska zakonodaja določa, da je pred njihovim imenovanjem potrebno pridobiti mnenje uredništva (Zmed, čl. 18), v javnem mediju pa je postopek še strožji (ZRTV, čl. 21).«

[\(O komentarju, ki ga ni bilo, str. 18\)](#)

Urednik ne sme sam posegati v novinarjev izdelek, lahko pa od novinarja zahteva, da ga popravi, spremeni, predružači, dopolni, izboljša ..., pri čemer mora imeti za to poklicne, etične ali programske argumente. Končno odločitev o programski vsebini oz. ravnanju novinarjev in drugih programskih ustvarjalcev sprejema odgovorni urednik.

Na vprašanje, ali lahko odgovorni urednik zavrne objavo neke vsebine, je odgovor torej pritrdilen. Tako piše tudi v 17. točki Poklicnih meril in načel novinarske etike.

»Če bi poročanje v spornih primerih lahko pomenilo kršitev poklicnih meril in etičnih načel programov RTV Slovenija, mora dokončno odločitev, kako naj ravnajo novinarji in drugi ustvarjalci, sprejeti odgovorni urednik radijskega ali televizijskega programa, v katerem bodo takšni prispevki in oddaje predvajani. Kljub načelu hierarhičnosti uredniki brez soglasja novinarjev avtorjev ne smejo vsebinsko spreminjati, predelati ali bistveno skrajšati njihovih izdelkov.

Obveščanje in posvetovanje potekata praviloma po hierarhičnem načelu: novinarji morajo o svojem delu obveščati nadrejene urednike in se posvetovati z njimi, ti morajo obveščati urednike programov in se posvetovati z njimi, slednji pa z odgovornimi uredniki.

Odgovorni urednik, urednik programa, urednik uredništva in urednik oddaje se ne smejo izogniti pogovoru ali odreči nasvet podrejenemu uredniku ali novinarju.«

[\(tč. 17 o obveznem posvetovanju z uredniki\).](#)

MENIM, da je odgovorna urednica v konkretnem primeru ravnala v skladu s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike, da torej ne moremo govoriti o nedovoljenem posegu v programsko vsebino ali uredniški napaki.

MENIM pa tudi, da je v konkretnih postopkih dogovarjanja in sprejemanja odločitev prišlo do očitnih nesporazomov oz. kratkih stikov v verigi novinar – urednik uredništva/urednik oddaje – odgovorni urednik.

Uredništvu Informativnega programa TV Slovenija PRIPOROČAM, da na podlagi tega primera preverijo delovne procese, odločevalsko verigo in pretočnost informacij med uredniki na različnih ravneh, uredniki in novinarji ter dnevnimi ekipami posameznih dnevnoinformativnih oddaje, da bi se izognili primerom, ki lahko v notranji in/ali zunanji javnosti ustvarijo neupravičen vtis o kršitvah, s tem pa škodijo ugledu programa in RTV Slovenija v celoti.

5. Metodologija programskega nadzora

Novinar je pismo s pritožbo naslovil na Programski svet RTV Slovenija. [Metodologija programskega nadzora](#) v poglavju o izrednem programskem nadzoru v tč. 3. predvideva možnost, da Programskemu svetu izredni programski nadzor za ugotavljanje napak ali kršitev, ki so v pristojnosti Programskega sveta, predlaga tudi zaposleni na RTV Slovenija. Pri tem pa se zahteva, da je ta predlog oblikovan v skladu s protokolom oz. s smernicami, ki so prav tako opisane v metodologiji. Novinarjevo pismo v grobem sledi tem smernicam.

MENIM, da je v primeru sporov poklicne narave posredovanje odziva Programskemu svetu primerna pot za razjasnitev predvsem v primeru, če odpovedo notranji mehanizmi komunikacije med zaposlenimi, v tem primeru med novinarjem in pristojnimi uredniki Uredništva dnevnoinformativnih oddaj, Uredništva zunanjepolitičnih oddaj, oddaje Odmevi in odgovorno urednico Informativnega programa. MENIM, da je smiselno, da se nesporazumi glede konkretnih programskih vsebin najprej poskusijo razjasniti oz. razčistiti v delovnem okolju, kjer sodelujoči v razpravi najbolje poznajo delovne procese in vse vidike nesporazuma poklicne oz. etične narave, ki so sestavni del novinarskega dela. Smiselno bi bilo, da bi novinar pritožbo najprej naslovil na svojo nadrejeno urednico Uredništva dnevnoinformativnih oddaj, odgovorno urednico Informativnega programa ali vodstvo TV Slovenija.

6. Popravki in razjasnitve

Konkretna zadeva je sprožila tudi javno zanimanje – z objavo novinarjevega pisma na spletu. Javno so bile objavljene tudi informacije o notranji razpravi v uredništvu Informativnega programa oz. poteku preiskave domnevnega neupravičenega posega v programsko vsebino.

MENIM, da je v primerih, ko neka programska vsebina ali neko programsko ravnanje v okviru RTV Slovenija sproži javno zanimanje, treba poskrbeti tudi za to, da je javnost seznanjena z vsebinskim epilogom. Menim, da je obravnavana zadeva tipičen primer, ko bi bilo treba

javnosti sporočiti ugotovitve ter **s transparentnostjo delovanja in obravnave pritožb in očitkov zaščititi ugled javnega medija.**

MENIM, da je obravnavana zadeva še en primer, ob katerem bi bilo smiselno razmisliti o načinu objave popravkov in razjasnitev. O tem sem že večkrat pisala, gl. npr.: poročilo za [september 2019](#), str. 4. Vodstvu RTV Slovenija **PRIPOROČAM** iskanje rešitve po vzoru številnih tujih medijev, ki popravke in razjasnitve (anlg. Corrections and clarifications) objavljajo na posebni spletni (pod)strani.

7. O razčiščevanju na družbenih omrežjih

Seznajena sem bila, da je o zadevi potekala razprava na družbenih omrežjih, v kateri so sodelovali programski ustvarjalci. **MENIM**, da je poklicne in etične izzive potrebno reševati v neposredni razpravi v svojem poklicnem okolju, ne pa z medsebojnim obtoževanjem in obsojanjem na družbenih omrežjih, kar neizogibno sproža tudi žaljive in nespoštljive objave o novinarskih kolegih, novinarskem poklicu in javnem mediju.

Vnovič opozarjam na 21. točko Poklicnih meril in načel novinarske etike, ki **programskim ustvarjalcem RTV Slovenija odsvetujejo javna ravnanja, ki lahko škodijo njihovi lastni verodostojnosti, kakor tudi ugledu njihovih sodelavcev ter javnega medija v celoti.** Tudi tokrat obžalujem, ker nekateri menijo, da jim tega načela ni treba spoštovati. Vodstvu RTV Slovenija vnovič **PRIPOROČAM**, da to področje ustrezno uredi (gl. tudi poročilo za [december 2019](#), str. 18; [poročilo za februar](#) 2020, str. 60; [poročilo za maj](#) 2020, str. 47).

Ilinka Todorovski

varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev

Ljubljana, 27. 5. 2021

PRILOGA 2: Kritično o oddaji Intervju, 9. maja (pritožba in odgovor varuhinje)

Pritožba B. V., s tremi očitki o domnevnih kršitvah Poklicnih meril in načel novinarske etike v oddaji Intervju, 9. maja, v kateri je Jože Možina gostil Petra Jambreka.

»Prvi očitek

Možina je, ne prvič, kršil načelo, ki se glasi: »Izogniti se je treba vsemu, kar lahko spodbudi upravičeno domnevo, da je novinar ali javni zavod pristranski ali pod vplivom neke skupine za pritisk, ne glede na to, ali je ta ideološka, politična, finančna, socialna, verska ali kulturniška.«

S povabilom Jambreku, izjemno eksponiranemu intelektualcu iz kroga Janeza Janše, podobno pa že v nizu poprejšnjih povabil, voditelj ni niti poskušal storiti vsega, da bi se izognil upravičeni domnevi, da je novinar, torej on sam, pristranski in pod vplivom skupine za pritisk. Tega ni ustavila niti urednica oddaje. Po sebi z izbiro gosta ne bi bilo nič narobe, če longitudinalna analiza voditeljevih izbir skozi leta ne bi prepoznavno kazala na kršitev omenjenega načela.

Drugi očitek

Kot nazorno in natančno pokažem v svoji analizi intervjuja spodaj, je dr. Jambrek nesporno zavezan partijski preteklosti, o čemer pričajo številne izjave oseb in dokumenti, javnosti dovolj znani – nenazadnje je o tem poročala tudi TV Slovenija. Svoje preteklosti sam Jambrek nikoli ni niti zanikal. Toda v nasprotju s tem je v nastopu izrazito bičal socialistični in partijski sistem, skozi njuno kritiko pa podajal ocene aktualnega družbenega stanja. Še več, celo RTV Slovenija je označil za okoreli »partijski medij« z jasno tendenco, da to utemelji, čeprav ga je ta povabil v studio in bo namigu, da je njegov gostitelj, dr. Možina, odklon od takšne partijskosti.

Po »Poklicnih merilih in načelih novinarske etike v programih RTV Slovenija« mora novinar »uravnoteženo sporočati ali predstavljati bistvena dejstva in stališča ter ohranjati nepristransko in etično razmerje do vseh oseb, ustanov, tem in dogodkov.« Za Jambrekov nastop je torej bistveno dejstvo, da njegova v oddaji obsežno predstavljena kritika partijskosti, tudi RTV Slovenija, prihaja s strani bivšega partijca, a to dejstvo je ostalo zamolčano. Prav te vrste zamolčevanje je potem prispevalo k pristranski in za gledalca nepopolni obravnavi gosta, zavedenega v prepričanju, da javni servis gosti nekakšnega disidenta, ki je v preteklem režimu močno trpel, kar niti malo ne drži. Podobno velja za podatek, da se Jambrek kot visokošolski podjetnik s svojimi pričakovanji nenehno naslavlja na državo, naj mu sofinancira njegove zasebne fakultete: voditelj tudi s tega vidika gledalcem ni privoščil ključnih podatkov o Jambreku in o njegovem razmerju do oblasti, ob čemer je dal jasno vedeti, da je on, Jambrek, marca 2020 zmagal (sic!) na volitvah.

Tretji očitek

Nadalje je Jambrek izjemno zaničljivo govoril o protestnikih, ki na ulicah zahtevajo odstop Janševe vlade – glede na njegova politična stališča prav nič presenetljivega. Množici je pripisal dejanja, ki jih ne počne, več kot 10.000 ljudi pa je žalil z označbami, da so nekakšni »zli duhovi«, da gre za 1 do 2 odstotka prebivalcev Ljubljane, ki uporablja neumne slogane, dokazujejo slab okus in svojo antiintelektualno držo. Še več, primerjal jih je z rjavosrajčniki pred prihodom Hitlerja na oblast in na številne načine dokazoval svoj prezir do njih.

V »Poklicnih merilih in načelih novinarske etike v programih RTV Slovenija« piše naslednje: »Kadar se uredniki odločijo, da v posameznih oddajah intervjuvajo osebo ali osebe, ki izražajo skrajna stališča o določenih vprašanjih, so dolžni v naslednjo enako oddajo povabiti k intervjuju tudi osebo ali osebe, ki izražajo nasprotna stališča.«

Moj tretji očitek je torej opozorilo: če je TV Slovenija gostila osebo, ki izraža skrajna stališča o protestnikih, je dolžna v naslednjo oddajo povabiti osebo ali osebe nasprotnih stališč, v tem primeru torej nekoga iz vrst protestnikov, in mu s tem omogočiti obrambo pred nedopustno žaljivimi asociacijami in prezirljivimi besedami, ki zanesljivo ne morejo biti vodilo v programih javne radiotelevizije.

Varuhinja je v odgovoru zapisala več pojasnil in **MNENJA**:

»Nedeljske pogovorne večere na TV Slovenija pripravljajo štirje novinarji, v okviru pogovorne informativne oddaje Intervju Jože Možina, Ksenija Horvat in Lidija Hren, enkrat na mesec pa je na sporedu pogovorna oddaja z Mišo, v kateri se z izbranimi gosti pogovarja Miša Molk. Menim, da programski pas v celoti in v daljšem časovnem obdobju zagotavlja prostor za izjemno širok nabor sogovornikov z najrazličnejših področij, bogato poklicno potjo in osebno zgodovino ter strokovno, mnenjsko, ideološko, vrednostno ... raznolikimi pogledi na družbeno stvarnost. Intervju je po zasnovi oddaja, ki zanimive sogovornike predstavi skozi njihov opus, v kontekstu aktualnega družbenega dogajanja, v oddaji z Mišo pa so k besedi povabljeni predvsem sogovorniki, ki so z delovanjem in ustvarjalnostjo družbi vtisnili osebni pečat (gl. npr. [PPN 2021](#), str. 32).

IZBOR GOSTOV

Glede dejanskega izbora gostov se skozi odzive občinstva odpira več dilem, in sicer zaradi občasnih nekonsistentnih in presenetljivih aktualističnih izbir, ki niso v soglasju z zasnovo, ampak v njenem nasprotju – kar sem omenila tudi v obravnavi zadeve, o kateri ste mi pisali marca (gl. [poročilo za marec](#), str. 35). Menim, da se je slabostim, na katere se odziva občinstvo, mogoče izogniti s skrbnim tehtanjem, načrtovanjem in usklajevanjem v ekipi avtorjev oz. na uredniški ravni.

Menim, da bi pristop, po katerem bi voditelji v studio vabili le goste po lastni izbiri, v skladu z lastnimi poklicnimi interesi, lahko hitro privedel do opaznih praznin ali sivih

lis v odslikavanju družbene stvarnosti, saj bi se na ta način težko dosegla pričakovana vsebinska raznolikost v pokrivanju družbenih sfer (od znanosti do umetnosti, od civilne družbe do institucij) in še vsa potrebna mnenjska, ideološka, politična, spolna, interesna itd. pluralnost programskih vsebin, ki je značilna za javni medij.

Menim tudi, da bi s pristopom, ko bi vsak voditelj v studio vabil pretežno sogovornike, s katerimi ima podobne poglede na aktualne teme, sorodna področja poklicnega interesa, se z njimi strinjal ali jih poznal, lahko bistveno osiromašili potencialni nabor gostov, se oddaljili od načela, da novinar sprašuje v imenu javnosti, prispevali k vtisu o odsotnosti voditeljeve kritične distance do teme, sogovornika in povedanega, kakor tudi k utrjevanju prepričanj, ki jih razberem iz javnih odzivov, in sicer, da na RTV delujejo levi in desni novinarji, ki so »abonirani« na pogovore z gosti leve ali desne provenience (pri čemer se v to blokovsko delitev ne štejejo le politiki, ampak se levost/desnost pripisuje tudi zgodovinarjem, pravnikom, umetnikom, filozofom, predavateljem, pisateljem itd).

Menim, da bi glede vsebinskega izplena najbolj smiseln pristop, ko bi se goste definiralo po pomembnosti, zanimivost in aktualnosti (ne glede na to, kdo bo spraševal), in ne po osebnih afinitetah spraševalca oz. voditelja pogovora.

To mnenje opiram na več točk Poklicnih meril in načel novinarske etike, mdr. [9. 1.](#) Voditelji oddaj, [5.6.](#) Intervju, [1. 2.](#) Nepristranskost, [2. 2.](#) Obseg mnenj in [17](#) Obvezno posvetovanje z uredniki.

S tem zapisom želim še enkrat poudariti pomen usklajevanja in načrtovanja na ekipni oz. uredniški ravni. Menim tudi, da tako odgovarjam na vašo dilemo, ki ste jo zapisali pod točko ena.

CELOVITOST

Na vprašanje, ali je treba o intervjuvancu razkriti vse pomembne podatke, ki lahko vplivajo na razumevanje njegovega nastopa, strokovnega mnenja ali komentarja, je odgovor pritrdilen. Seveda ljudje v življenju opravljamo različne vloge in se na poklicni in življenjski poti spreminjamo. Zato medij ni dolžan vselej naštevati vseh vlog. Potrebno pa je razkriti tiste, ki lahko vplivajo na pozicijo govorca oz. razumevanje njegovih argumentov in stališč. V oddaji Intervju je predstavitvi poklicne, strokovne, politične, osebne, interesne itd. preteklosti sogovornika namenjen uvodni portret, priložnost za navedbo pomembnega podatka pa je tudi med pogovorom, če gre za dejstvo oz. razkritje, ki ima informativno vrednost za občinstvo, ko dopolni ali preokviri vsebinski kontekst oz. je v javnem interesu.

Menim, da je v konkretni oddaji v razpravi o delovanju nekdanje partije oz. partijskih vzorcih in partijskosti manjkal podatek o govorčevem odnosu do te partije oz. njegovi umeščenosti v nekdanji enopartijski družbi.

To mnenje opiram tudi na tč. [9.3](#) Poklicnih meril in načel novinarske etike, v kateri mdr. piše, da je treba občinstvu predstaviti vse pomembne podatke o gostujočem komentatorju, da si bodo lahko oblikovali svoje mnenje o njegovih stališčih in mnenjih. Glede razkritja relevantnih podatkov o sogovornikih gl. tudi poročilo za [marec 2020](#), str. 28, poročilo za [april 2020](#), str. 23 in poročilo za [maj 2020](#), str. 6..

RAZPON MNENJ

O petkovih protestih so gostje nedeljskih oddaj samo letos izrekli že kar nekaj nasprotujočih si stališč, od tega, da gre za politično revolucijo (Milharčič Hladnik) do tega, da gre za del permanentne vojne proti tej vladi (Jeretič), omenjali so se različni vidiki, mdr. (ne)uporaba mask, nespoštovanje predpisov o zbiranju, vloga t. i. mainstream medijev, kaznovanje udeležencev in diskurz ustrahovanja, argumenti za podporo kolesarjem itd. Različni govorniki so v različnih časovnih kontekstih s svojega zornega kota komentirali in interpretirali ulične proteste. Oddaja Intervju po zasnovi ni pogovor o aktualnem dogajanju, vendar pa se pogovori navezujejo na aktualne dogodke; praktično ni oddaje, ko intervjuvanci ne bi izrekli (neposrednih, ostrih, specifičnih) mnenj in stališč do kakšnega družbenega pojava. Menim, da tč. [5.6](#). Intervju Poklicnih meril in načel novinarske etike, ki ga navajate, ni mogoče razlagati na način, da bi bilo treba po slehernem takšnem komentarju zagotoviti, da občinstvo sliši tudi protikomentar protagonista nekega dogodka ali pojava, ki je bil komentiran. V konkretnem primeru je relevantno omeniti še, da intervjuvanci ne komentirajo dogodka ali pojava, ki ga TV-občinstvo ne bi poznalo, saj so o dejstvih, povezanih s protesti, redno seznanjeno prek poročil in terenskih oglašanj v dnevnoinformativnih oddajah, upošteva tč. [5.9](#). Poročanje o izrednih dogodkih. Menim tudi, da aktualnost, zanimivost, pomembnost ali kontroverznost nekega dogajanja (npr. uličnih protestov) še ne morejo biti zadosten argument za povabilo v oddajo, saj morajo biti najprej izpolnjeni pogoji iz zasnove (o katerih podrobneje pišem v prvem odgovoru).

Pomembno je poudariti tudi, da so uredništva pri odločanju o gostih avtonomna, da v javnem mediju ni prepovedanih govorcev ali tabu tem, pomembni pa so fokus, kontekst, žanr obravnav, spoštovanje zasnove oddaj ter standardov, meril in načel.«

Dodatno pojasnilo oz. razkritje: pritožnik je očitke v širši obliki javno publiciral na spletu ([RTV Slovenija kot partijski medij: zakaj bi po Jambreku moralo slediti povabilo Jenullu](#)).

PRILOGA 3: Deset priporočil za PPN 2022

Iz odzivov gledalcev, poslušalcev in bralcev RTV-vsebin ter uporabnikov storitev javnega medijskega servisa v letih 2017–2021 je mogoče izluščiti nekaj ponavljajočih se odzivov, ki jih varuhinja zapisuje v oporo načrtovalcem PPN.

1. INFORMIRANJE, RAZISKOVANJE: sprotno in kontinuirano posredovanje javnopomembnih informacij v vseh medijih RTV; hitro odzivanje na prelomne novice (t. i. breaking news); v poročanju celovitost in natančnost, z jasnim fokusom in kontekstom, širokim razponom mnenj, pojasnil in razlag, spoštovanjem ločnice med komentarjem in poročanjem, ohranjanjem nepristranske drže in kritične distance do obravnavanih vsebin; v pogovornih formatih poleg polemike tudi več dialoga in strokovnih razprav; poudarek na raziskovalnem, preiskovalnem in analitičnem novinarstvu (preverjanje dejstev, t. i. fact checking; poglobljeni članki, t.i. long read); pregledno povzemanje parlamentarnega dogajanja.

Volilni in referendumski program: poštena in enaka obravnava kandidatov, v soočenjih čim manj anketnih in čim več vsebinskih oz. programskih razprav; enakopravnost v predstavljanju referendumskih opredelitev ZA in PROTI, poleg soočenj organizatorjev kampanje tudi vsebinska predstavitev konsekvenc, kot opora za kvalificirano državljansko odločanje; strokovno opravljene in natančno prezentirane javnomnenjske raziskave ter zanesljive vzporedne volitve.

2. SVETOVANJE, INTERAKCIJA: več programov, oddaj, rubrik, zapisov itd., namenjenih poljudnemu in strokovnemu svetovanju/izobraževanju o različnih družbenih in življenjskih zadevah; o zdravju le z najbolj kompetentnimi sogovorniki, v času epidemije celovito in vsestransko o virusu, bolezni in cepivih na podlagi verodostojnih virov; odpiranje kanalov za občinstvo, ki želi slišati/prebrati odgovore na svoje dileme in z vprašanji in mnenji soustvarjati program javnega medija.

3. POVEZOVALNOST, PRIHODNOST: o preteklosti in tematikah, ki delijo javnost, politiko in stroko, s čim več konteksta in ozadja, dialoško, spoštljivo in pietetno, kot opora v medsebojnem poslušanju in razumevanju ter premagovanju družbenega razkola; usmerjenost v prihodnost z odpiranjem razprav o družbi znanja, etiki in vrednotah, solidarnosti, znanosti, gospodarstvu, inovacijah, razvoju in okolju v spreminjajočem se svetu.

4. SLOVENIJA, SLOVENŠČINA, DOMOZNANSTVO: v vseh programih, medijih in vsebinah skrb za zborna izreka in visoko jezikovno raven; zagotavljanje zastopanosti različnih krajev, regij in delov Slovenije kot antipod ljubljano-centrizmu; skozi informativne, izobraževalne, dokumentarne, igrane, razvedrilne pristope širjenje vedenja o delovanju države in civilne družbe ter o etnoloških, jezikovnih, kulturnih, zgodovinskih, verskih, naravnih in drugih posebnosti države in naroda; večja vidnost Slovencev v sosednjih državah in po svetu ter narodnostnih skupnosti v Sloveniji z degetoizacijo teh vsebin.

5. KAKOVOSTNA IGRANA, UMETNIŠKA IN GLASBENA PRODUKCIJA: čim več slovenskih filmov in nadaljevanj, tako novitet kot v ponovitvah; dovolj prostora za promocijo slovenske umetnosti, dediščine in kulture; posebna skrb za kakovostne glasbene programe, v katerih bodo sodelovali in se predstavljali domači izvajalci, ki ustvarjajo v različnih žanrih; pretehtan izbor tuje (zlasti evropske in neameriške) igrane, dokumentarne in glasbene produkcije.

6. RAZVEDRILO, ŠPORT: čim več pozitivnih vsebin za vse generacije, kakovostnega humorja in satire ter interaktivnih razvedrilnih formatov (tekmovalna, kvizi); športni prenosi velikih tekmovanj v Sloveniji, na tujem pa tistih, na katerih se z uspehi slovenskih športnikov kuje nacionalni ponos; širjenje programov za različne športe, ne le največje, najbolj popularne in najbolj množične, tudi za šport invalidov in rekreativne panoge.

7. DOSTOPNOST, RANLJIVE DRUŽBENE SKUPINE: širjenje, nadgradnja storitev in novih tehnologij dostopnosti vsebin za gluhe, naglušne, slepe, slabovidne ter občinstvo s težavami razumevanja; posebna skrb za kakovostno zvočno sliko in razumljivost govornih programov, prijazno do občinstva s pešajočim sluhom; snovanje programov z upoštevanjem generacijske, spolne, kulturne itd. raznolikosti družbe.

8. NAVADE OBČINSTVA: pretehtano poseganje v uveljavljene gledalske, poslušalske in bralske navade; previdno uvajanje sprememb: odprto komuniciranje z občinstvom,

9. MANJ OGLASOV, VEČ PROGRAMA: iskanje rešitev za omejitve predolgih, motečih in vsiljivih oglasnih prekinitev, križanje oglasov in vsebin, televizijske prodaje, infokanalov, ponovitev in pasov za napovedovanje vsebin.

10. VLOGA IN VREDNOTE JAVNEGA MEDIJA: uporaba vseh medijskih poti in lastnih platform za širjenje vrednot javnega medijskega servisa ter pojasnjevanje ustroja, dejavnosti, delovanja in financiranja RTV Slovenija.

Ilinka Todorovski

Varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev

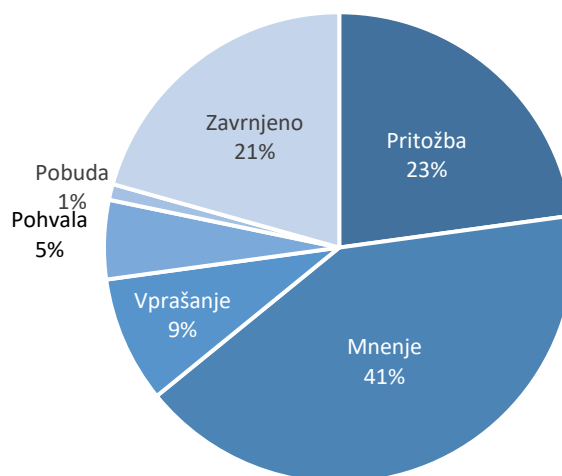
Ljubljana, 9. 6. 2021

STATISTIKA

	MAJ 2021	APRIL 2021	MAJ 2020
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	60	77	156
Informativni program	40	42	112
Kulturno umetniški program	5	11	23
Razvedrilni program	2	5	1
Športni program	2	2	1
Program plus	5	14	4
Ostalo	6	3	15
REGIONALNI CENTER / TV program	1	0	3
Televizija Koper	1	0	3
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	10	16	9
Radio Prvi	7	8	6
Val 202	3	6	2
Ars	0	0	1
Ostalo	0	2	0
MMC			
SKUPAJ	24	14	24
Novinarske vsebine	4	7	8
Uporabniške vsebine	19	6	12
Storitve	1	1	4
PROGRAMI ZA NARODNOSTNI MANJŠINI			
SKUPAJ	0	0	2
TV Capodistria	0	0	2
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	89	82	84
Jezikovna kultura	8	6	9
Oglaševanje	2	4	2
Dostopnost in prilagojeni programi	0	4	2
RTV prispevek	4	1	2
Tehnične zadeve	3	4	5
RTV SLO - splošno	25	18	42
Varuhinja	2	0	1
Ostalo	7	1	0
Zavrnjena obravnava	38	44	21
VSI ODZIVI	184	189	278

Statistika po vrsti odziva

SKUPAJ	184
Pritožba	42
Mnenje	76
Vprašanje	16
Pohvala	10
Pobuda	2
Zavrjneno	38

SKUPAJ	184
Elektronska pošta	115
Spletni obrazec	17
Pismo	1
Telefon	49
Na pobudo varuhinje	2

